

Institutionell kapacitet i Sverige för hållbar utveckling globalt

Uppföljning av LP, MFS och Praktikantprogrammet

Institutionell kapacitet i Sverige för hållbar utveckling globalt

Uppföljning av LP, MFS och Praktikantprogrammet

Institutionell kapacitet i Sverige för hållbar utveckling globalt

Uppföljning av LP, MFS och Praktikantprogrammet

UHR:s rapportserie 2022:5, Universitets- och högskolerådet, april 2022

Kontaktperson: Conny Pettersson

Omslagsbild: Scandinav

ISBN 978-91-7561-100-6

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se **www.uhr.se**.

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	6
Summary	8
Inledning	10
Introduktion.....	10
Syfte och utgångspunkter	10
Delstudiens två centrala begrepp och indikatorer.....	12
Metoder och urval.....	15
Resultat	18
Övergripande resultat från mätningen av indikatorer.....	18
De olika delarna i indikatorerna och utfallen.....	19
Resultat per program.....	21
Slutsatser och avslutande reflektioner	41
Referenser	45
Bilaga 1: Uppdraget	48
Bilaga 2: Enkätens utformning, urval, svarsfrekvens och källdiskussion	50
Bilaga 3: Delstudiens två centrala begrepp och indikatorer	54
Bilaga 4: Enkätfrågor om institutionell kapacitetsutveckling ...	63
Bilaga 5: Enkätfrågor om internationalisering	65
Bilaga 6: Utfall för olika respondentgrupper inom programmen	68

Förord

Universitets- och högskolerådet (UHR) administrerar flera utbytes- och stipendieprogram. I denna studie ingår Linnaeus-Palme (LP), Minor Field Studies (MFS) och Praktikantprogrammet. De har finansiering från biståndsramen via Sida. Programmen ger – med olika utgångspunkter, inriktning och upplägg – möjlighet för personer vid lärosäten och civilsamhällesorganisationer att göra projekt, fältstudier eller praktik i låg- eller medelinkomstländer. Deltagarna får ofta nya kunskaper, erfarenheter och insikter i samarbete med andra människor. Det ger nytta för studierna, yrkeslivet eller livet i stort.

UHR följer kontinuerligt upp verksamheten som bedrivs inom programmen. I den årliga verksamhetsrapporteringen till finansören sker det genom att UHR bedömer måluppfyllelse för de enskilda verksamheterna inom programmen. I denna delstudie är uppdraget att följa upp bland annat aktörernas institutionella kapacitetsutveckling i genomförandet av Agenda 2030. Delstudien ingår i en större uppföljning av verksamheten. Den består av tre delstudier som görs 2021–2023.

Resultaten av delstudie ett visar att programverksamheten leder till institutionell kapacitetsutveckling och internationalisering. Utfallet varierar mellan programmen, och mellan olika delar av programmets verksamheter. Det innebär att det finns en bra grund att stå på för fortsatt utveckling och uppföljning. Samtidigt behöver undersökningen upprepas för att vi närmare ska kunna uttala oss om utveckling över tid.

Eino Örnfeldt,
Generaldirektör, UHR

Sammanfattning

Universitets- och högskolerådet administrerar och utvecklar flera utbytes- och stipendieprogram. Den här studien undersöker huruvida deltagande i sådana program bidrar till utveckling av verksamheten inom svenska lärosäten och organisationer. Av intresse är även om deltagandet i programmen bidrar till det globala genomförandet av Agenda 2030. De program som ingår i delstudien är:

- Linnaeus-Palme (LP)
- Minor Field Studies (MFS)
- Praktikantprogrammet

Syftet är att undersöka i vilken grad och på vilka sätt som verksamhet inom de tre programmen bidrar till institutionell kapacitetsutveckling hos aktörer i Sverige. Syftet är också att undersöka hur LP och MFS bidrar till lärosätenas internationalisering. Utfallet har mätts genom två indikatorer avseende institutionell kapacitetsutveckling respektive internationalisering.

Resultaten visar att de tre programmen tydligt bidrar till utveckling inom de organisationer som deltar, något starkare till institutionell kapacitetsutveckling än till internationalisering. Skillnaderna mellan programmen är små. På en fyrgradig skala hamnar utfallet på den tredje graden, vilket visar att programverksamheterna bidrar i *ganska hög grad* till institutionell kapacitet och internationalisering. LP och Praktikantprogrammet bidrar i något högre grad till institutionell kapacitetsutveckling än MFS. Det kan delvis förklaras av att MFS stöder studenter som gör fältstudier utomlands, med mer fokus på individer än institutioner.

I de delar som undersöks för institutionell kapacitetsutveckling konstateras att det främsta bidraget sker i relation till kontakter och samarbeten, både konkret och i de stödstrukturer och resultat som kommer ur det. I de flesta fall innebär programverksamheterna att det upprättas samarbete, och även partnerskap, mellan aktörerna i Sverige och samarbetslandet. En del för stunden, andra mer långsiktigt och strategiskt. Men programmen bidrar också tydligt till kunskapsbildningen inom organisationer, genom att kunskaper utvecklas och sprids. Ordet och delvis begreppet institutionell kapacitetsutveckling är känt, men används sällan i strategiska och mer vardagliga diskussioner om verksamhetsutveckling.

När det gäller bidraget till lärosätenas internationalisering – som endast berör LP och MFS – är resultaten tydliga och snarlika för båda programmen. Nivån på utfallet är något lägre än för institutionell kapacitetsutveckling. Många lärosäten har förhållandevis omfattande internationaliseringsverksamhet, och respondenterna finner det svårt att urskilja bidraget från specifikt från LP och MFS.

Programverksamheten uppfattas marginell i det stora hela, men med några viktiga och särskiljande bidrag. Framför allt stärks den kulturella kompeten-

sen och de personliga förmågorna bland dem som deltar. Även akademiska motiv för internationalisering stärks. Inte minst genom att internationella kontakter utvecklas samt genom att föra in mer kunskap, vilket därigenom bland annat bidrar till en ökad kvalitet i verksamheten. Ekonomiska och politiska motiv till internationalisering förefaller ha mindre betydelse. Möjligen är det en motivbild som mer finns på övergripande och strategisk lärosättesnivå, än i den vardagliga verksamheten på institutionsnivå.

Resultaten visar även att programmen genomsyras av ett hållbarhetstänkande kopplat till Agenda 2030. LP och MFS verkar även i ett utbildningsstrategiskt sammanhang, där lärande om och för hållbar utveckling är en viktig strävan.

Summary

The Swedish Council for Higher Education administers and develops a range of exchange and scholarship programmes. This study examines whether participation in these programmes contributes to the development of activities at Swedish higher education institutions and organisations. Another aspect is whether participation in the programmes contributes to the global implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development. The included programmes are:

- Linnaeus-Palme Programme
- Minor Field Studies
- Youth Trainee Programme

The purpose is to examine to what degree and in which way activities within these three programmes contribute to the institutional capacity development of actors in Sweden, as well as to examine how Linnaeus-Palme and Minor Field Studies contribute to internationalising higher education institutions. The results have been measured using two indicators for institutional capacity development and internationalisation.

The results show that the three programmes clearly contribute to development at the participating organisations, though somewhat more so to institutional capacity development than internationalisation. The differences between the programmes are small. On a scale with four levels, the results land on the third level, which shows that programme activities contribute to a *fairly high degree* to institutional capacity and internationalisation. Linnaeus-Palme and the Youth Trainee Programme contribute somewhat more to institutional capacity development than Minor Field Studies, which can be partially explained by Minor Field Studies supporting students doing field studies abroad, and so having more of a focus on individuals than institutions.

In the areas examined for institutional capacity development, it has been established that the primary contribution is in relation to contacts and collaborations, both concretely and in the supporting structures and results that are generated. In most cases, programme activities entail cooperation, as well as partnerships, being established between actors in Sweden and the cooperating country. Some are short-term, others are more long-term and strategic. However, the programmes also clearly contribute to knowledge formation within organisations by developing and disseminating knowledge. The words and something about the concept of institutional capacity development are known but are rarely used in strategic and more everyday discussions about developing activities.

As regards the contribution to the higher education institutions' internationalisation – which only affects Linnaeus-Palme and Minor Field Studies – the results are clear and similar for both programmes. The level of the results is lower than for institutional capacity development. Many higher education

institutions have relatively extensive internationalisation activities, and the respondents find it difficult to differentiate more specifically between the contributions of Linnaeus-Palme and Minor Field Studies.

Programme activities are perceived as marginal in the big picture, but with a few important and distinctive characteristics. Above all, they enhance the cultural competence and personal abilities of participants. Academic reasons for internationalisation are strengthened, not least through the development of international contacts and the addition of more knowledge, thereby contributing to increased quality in activities, among other things. Financial and political reasons for internationalisation appear to be of lesser importance, but a motive possibly exists at a more overarching strategic level of the higher education institution, than that of everyday activities at departmental level.

The results also show that the programmes are characterised by sustainability ideals linked to the 2030 Agenda. Linnaeus-Palme and Minor Field Studies are also active in the context of educational strategy, in which learning about and for sustainable development is an important aim.

Inledning

Introduktion

I den här rapporten presenteras resultaten från den första av tre delstudier, vars gemensamma övergripande mål är:

... att undersöka hur UHR:s program som finansieras från biståndsramen via Sida bidrar till det globala genomförandet av Agenda 2030, med särskilt fokus på mål 4 och 17.¹

Delstudierna ska genomföras för att möta behovet av fördjupad kunskap om hur programmen bidrar till utveckling bland deltagande organisationer och individer. De tre delstudierna rapporteras separat. Därefter är avsikten att de samlas i en slutrapport för hela treårsperioden.

Denna delstudie handlar om svenska aktörers kapacitet att bedriva internationellt samarbete i samverkan med aktörer i låg- och medelinkomstländer och med målet att förverkliga de globala målen i Agenda 2030. Mer konkret handlar det om utvecklingen på organisationsnivå inom lärosäten och organisationer som har deltagit i den utbytes- och stipendieverksamhet som UHR administrerar. De program som ingår är:

- Linnaeus-Palme (LP)
- Minor Field Studies (MFS)
- Praktikantprogrammet

Härnäst i inledningskapitlet presenteras delstudiens syfte och viktiga utgångspunkter (se uppdraget i bilaga 1). Därefter beskrivs metod och ansats. I sammanhanget diskuteras även urvalsfrågor (se även bilaga 2). Det innebär också att delstudiens två centrala begrepp och indikatorer introduceras (se även bilaga 3).

Syfte och utgångspunkter

Syftet rymmer två delar som berör de olika programmen.

För såväl LP och MFS som Praktikantprogrammet är syftet:

Att följa upp i vilken grad och på vilka sätt som verksamhet inom Praktikantprogrammet, MFS och LP bidrar till institutionell kapacitetsutveckling hos aktörer i Sverige.

För LP och MFS har delstudien även syftet:

Att följa upp i vilken grad och på vilka sätt som programverksamheten bidrar till lärosätenas internationalisering.

---

1. Mål 4 – God utbildning för alla och Mål 17 – Genomförande och globalt partnerskap.

Dessa syften bedöms även inom ramen för det globala genomförandet av Agenda 2030.

Följande avgränsningar av syftet har gjorts:

- Delstudien avser aktörer från svenska lärosäten och organisationer.
- I fokus är resultat på institutionell nivå, inte individuell.

En viktig utgångspunkt i utformningen av delstudien har varit att den utgör en uppföljning av på förhand formulerade indikatorer för institutionell kapacitetsutveckling respektive internationalisering. Indikatorerna återfinns i underlaget till delstudien. I UHR:s budgetframställan till Sida återfinns ett paket av indikatorer som ingår i strategin för programutveckling under perioden 2021–2023.²

Under arbetets gång har indikatorerna preciserats i flera steg (se vidare bilaga 3). Preciseringarna gäller ordalydelsen, inte det begreppsliga innehållet eller det empiriska fenomen som indikatorerna ska fånga.

Den första indikatorn berör alla programmen och handlar om *institutionell kapacitetsutveckling*. Indikatorn är:

Graden av institutionell kapacitetsutveckling bland aktörer i Sverige.

Den andra indikatorn – som endast berör LP och MFS – handlar om lärosätenas internationalisering, eller snarare *motiv för internationalisering*. Indikatorn är:

Graden av internationalisering vid svenska lärosäten.

Avsikten med indikatorerna är att försöka fånga hur, och hur framgångsrikt, förmågan att arbeta i internationella sammanhang utvecklas – genom deltagande i något av de tre programmen – där man både uppnår sina egna mål med verksamheten och bidrar till att förverkliga Agenda 2030, lokalt och globalt.

I den mån det varit möjligt har det lagts särskild tonvikt på Praktikantprogrammet och MFS i urval och framtagning av empiriskt material. LP-programmet har varit föremål för flera UHR-studier på senare tid. Därför finns det redan en del kunskap om LP.³ I mätningen av indikatorer har emellertid samtliga program fått samma utrymme och betydelse.

Detta är en pilotstudie för att utveckla en modell för uppföljning av indikatorer av UHR:s utbytes- och stipendieprogram. Modellen både utvecklas och preciseras i kommande delstudier, för att slutligen presenteras i slutrapporten.⁴

---

2. UHR 2020c.

3. Se UHR 2021a Linnaeus-Palme och lärarutbildningarna; UHR 2021b Stärkta partnerskap för ett globalt genomförande av Agenda 2030; UHR 2020b Relevanta program i en föränderlig värld; UHR 2020a Breddad rekrytering till Linnaeus-Palme och Minor Field Studies (MFS).

4. Huvudförfattare till rapporten är Conny Pettersson (projektledare) och Sanna Mels.

Delstudiens två centrala begrepp och indikatorer

Studiens centrala begrepp är alltså institutionell kapacitetsutveckling och internationalisering, vilka mäts genom två indikatorer. Innan resultaten redovisas ges här en kort förklaring av hur begreppen används i den här studien.

Institutionell kapacitetsutveckling

Institutionell kapacitetsutveckling (IK) handlar om organisations- och verksamhetsutveckling för att stärka förmågan till samverkan med andra. I grunden handlar det om att realisera utpekade mål, men också om att kunna omvärdera målen eller arbetssätten när det behövs, att inte fastna i invanda mönster. I förlängningen ska IK även kunna bidra till egenmakt, till exempel självbestämmande inom organisationen, och hållbar utveckling.

I den resultatstrategi från 2018 som styr UHR:s biståndsfinansierade programverksamhet framgår att:

[... Verksamheten] ska bidra till att bygga upp effektiva, transparenta och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer i partnerländer för fattigdomsbekämpning och genomförande av Agenda 2030. Att stärka demokratisk samhällsstyrning är prioriterat. Sida ska vidare bidra till förbättrade möjligheter och ökad kapacitet för genomförande och uppföljning av Agenda 2030.⁵

Sidas fokusering på IK är relativt ny och sker med huvudsakligt sikte på utvecklingen i partnerländerna. I förlängningen handlar IK också om de svenska partnernas förmåga att organisera och genomföra samarbete med organisationer i partnerländer, vilket står i fokus i denna studie. Samarbetet ska ske på ett sådant sätt att det svenska bistånds- och utvecklingsarbetet stärker genomslaget av förändringsarbetet på plats. Det sker genom organiserat samarbete och rörlighet av exempelvis människor och idéer, kunskaper, erfarenheter och förmågor.

Innebörden av IK är olika beroende på sammanhang. I detta sammanhang – med koppling till UHR:s programverksamhet – kan IK preciseras som det som potentiellt uppstår i utbyte och lärande mellan människor och organisationer i olika länder. Inom programverksamheten sker det genom fältstudier, praktikantutbyten eller projektsamarbeten.

IK skapas och förstärks mellan individer och handlar därmed lika mycket om mellanmänniska relationella som om individuella kunskaper och förmågor. Det rymmer även en förmåga att använda kunskaps- och relationsresurser, genom både strategiskt och praktiskt arbete, för att uppnå mål och vidareutveckla invanda arbetssätt i organisationen. En annan viktig förmåga för att åstadkomma denna utveckling är ett kritiskt och reflekterande förhållningssätt till både mål och arbetssätt. Det krävs för att kunna omvärdera och justera dessa i takt med att nya kunskaper, förhållanden och

---

5. KAPAME 2018, s. 8.

utmaningar uppstår. Allt detta sker med sikte på att bidra till att uppfylla de globala målen i Agenda 2030. (se vidare bilaga 3).

Den indikator som mäter IK delas in i tre dimensioner. De överlappar varandra och bildar en sammanhållen helhet:

1. *Kontakter och samarbeten* – frågor om programverksamhetens bidrag till lärosätets/organisationens kontakter och samarbeten. Hur ser de ut? Vilken är deras utbredning och djup? Hur har de utvecklats och vilken utvecklingspotential har de?
2. *Kunskapsbildning* – behandlar kärn- eller kringverksamhetens bidrag till att bygga och sprida kunskap samt relationen till hållbar utveckling och Agenda 2030.
3. *Kompetenser och stödstrukturer* – ringar in hur programverksamheten bidrar till kompetensutveckling samt stödstrukturers förekomst och betydelse.

Dessa tre dimensioner möjliggör tematiska analyser och reflektioner. I bilaga 4 och 5 finns alla enkätfrågorna samlade. Där framgår även vilka frågor som kopplar till de tre dimensionerna.

Internationalisering

Internationalisering är ett omfattande empiriskt fenomen och har definierats på många sätt. Med tiden har betydelsen breddats. Övergripande handlar det om samarbete mellan nationer och olika typer av stater.

Även organisationer internationaliserar sin verksamhet. Ofta avses då att organisationens verksamhet i sig bedrivs i samarbete med andra över nationsgränser, men även att den nationsöverskridande verksamheten bidrar till samarbetet mellan länder. På så vis handlar organisationers internationalisering om på vilket sätt och i vilken mån de är engagerade i internationellt samarbete. Det handlar också om incitament, drivkrafter eller motiv för internationalisering. De kan exempelvis anges i termer av ekonomiska, politiska eller kulturella aspekter av internationalisering.⁶

Även i detta sammanhang – högre utbildning, internationella utbyten och UHR:s programverksamhet – är begreppet sammansatt. Internationalisering har en lång historia inom högre utbildning. I dag ingår ofta internationalisering som en strategi för att lärosätena ska ha hög kvalitet och relevans i sin verksamhet. Internationalisering av högre utbildning syftar även till att stärka samhället i allmänhet, och arbetet för hållbar utveckling i synnerhet. Det gör att tidigare berörda aspekter av internationalisering – ekonomiska, politiska eller kulturella – kan kompletteras med akademiska aspekter i just internationalisering av högre utbildning.⁷

Flera utredningar har behandlat frågan om internationalisering av högre utbildning. Senast i raden är den så kallade Internationaliseringsutredningen.⁸ I utredningens slutbetänkande poängteras i en av kapitelrubrikerna – Kännedomen om Sverige som kunskapsnation och kunskap om omvärlden

---

6. Se Hudzik 2015.

7. Se Altbach & Knight 2007; Brodow 2003.

8. SOU 2018:3.

– ett tydligt mål med internationalisering av svenska lärosäten. Här ligger fokus på att skapa och hålla hög kvalitet i svensk utbildning och forskning. Centrala och delvis sammanvävda motiv i det är stärkta relationer med andra länder samt att öka attraktionskraften i svensk utbildning och forskning. Sambandet lyfts fram som tre ömsesidigt beroende och sinsemellan stärkande delar, nämligen: kvalitet – internationalisering – attraktionskraft/synlighet.⁹

Förutom syftet att Sverige ska vara en världsledande kunskapsnation som kan konkurrera om kunskap och kompetens i en internationell kontext, handlar det mycket om att bygga och stärka internationella relationer. Här lyfts betydelsen av samverkan mellan flera aktörer i offentlig diplomati fram. Det vill säga att ömsesidiga internationella relationer byggs och stärks mellan en mängd aktörer på ett mer informellt sätt. Här har även lärosätena betydelse genom att de skapar relationer och kunskapsutbyten över nationsgränserna. Eller en kunskapsdiplomati som innebär att lärosätenas verksamhet bidrar till att ”bygga och utveckla relationer mellan länder”.¹⁰

I internationaliseringsutredningen preciseras internationalisering så här:

Internationalisering och internationellt samarbete är inte ett självändamål utan är primärt metoder och verktyg för universitet och högskolor att nå ökad kvalitet och relevans i sin verksamhet, för att stärka det svenska samhällslivet i övrigt och bidra till hållbar utveckling nationellt och globalt. Internationalisering är också oftast en flervägsprocess som bygger på samarbete och ömsesidig nytta.¹¹

Citatet innehåller två viktiga aspekter:

- Internationaliseringens bidrag till lärosätets kvalitetsutveckling och relevans. Denna del angränsar till och överlappar delvis IK-indikatorn.
- Bidraget från lärosätets internationalisering till samhällsutveckling och hållbar utveckling i Sverige och globalt. Det innebär en något bredare ansats, som är något mer frikopplad från IK-indikatorn.

Fokus i mätningen av internationaliseringsindikatorn i den här delstudien läggs på den andra aspekten, även om det finns viss överlappning.

I utredningens delbetänkande – En strategisk agenda för internationalisering – preciseras fyra övergripande motiv för internationalisering av svenska lärosäten. De fångar många viktiga aspekter i den strävan som uttrycks i slutbetänkandet.¹² Motiven anses påverka om och hur lärosäten samarbetar internationellt och vilka prioriteringar som görs. De fyra motiven för internationalisering är:

1. *Akademiska motiv* – handlar om kvalitetsutveckling i utbildning och forskning. De akademiska motiven omfattar interna och externa förhållanden. Det handlar om att införa en internationell dimension

---

9. SOU 2018:78.

10. SOU 2018:78 s. 101.

11. SOU 2018:3 s. 70.

12. SOU 2018:3.

i forskning och utbildning, att etablera en internationell akademisk nivå. I sig kräver det nya kunskaper. Det manar till kvalitetsutveckling, och kanske även profilering av verksamheten, men också institutionsutveckling.

2. *Politiska motiv* – handlar om politiska system i olika länder och ömsesidig påverkan. Motiven ligger kanske delvis utanför lärosätets vardagliga verksamheter. Det rör sig om sådant som fred och ömsesidig förståelse, nationell säkerhet och utrikespolitik, liksom om nationella och regionala identiteter samt tekniskt bistånd. Samtidigt handlar det om att definiera en politisk sfär inom den internationella dimensionen i högre utbildning.
3. *Ekonomiska motiv* – handlar om arbetsmarknad, tillväxt och innovationskraft i den nationella ekonomin, och den roll som lärosätena kan fylla där. Återigen är det ett motiv som kanske delvis ligger utanför lärosätets vardagliga verksamheter, men strategiskt handlar det om att definiera en ekonomisk sfär inom den internationella dimensionen. Det handlar också om efterfrågan på utbildning och utbildning som handelsvara.
4. *Kulturella (och sociala) motiv* – handlar om alltifrån språkliga förmågor till erfarenheter av samarbete i olika kulturella miljöer och på olika nivåer i samhället samt i slutänden individens personliga och yrkesmässiga utveckling. Återigen är det ett motiv inom den internationella dimensionen som kanske är lättare att relatera till mer vardagsnära motiv i verksamheten.

Mätningen av indikatorn för internationalisering har i den här delstudien – i enlighet med syftet – bara applicerats på lärosätenas verksamhet i LP- och MFS-programmen.

Metoder och urval

Om enkäter och urval

Förenklat består mätningen av indikatorerna av en enkätundersökning, med uppföljande intervjuer både i grupp och enskilt (se bilaga 2). Enkäten togs fram i tre varianter, en för varje program. De två indikatorerna behandlas separat i varsitt avsnitt i enkäterna.¹³

Enkäterna är uppbyggda kring ett antal obligatoriska frågor. De ligger till grund för mätningen av indikatorerna, så kallade indikatorfrågor. I frågorna uppmanas respondenterna att bedöma eller gradera programverksamhetens bidrag till utveckling av viktiga aspekter kopplat till indikatorerna. Indika-

---

13. Varje avsnitt avslutas med en obligatorisk summeringsfråga, där respondenten ska bedöma hur arbetet med programverksamheten har bidragit inom den egna ordinarie verksamheten. Summeringsfrågan ingår inte i indikatorerna, utan används för att få en uppfattning om respondenternas egna samlade bedömningar.

torfrågorna är formulerade likadant i de tre enkätvarianterna (se bilaga 4 och 5).¹⁴

Förutom det omfattar enkäterna ett antal konkretiseringsfrågor, med både flersvarsalternativ och fritextsvarsalternativ (se bilaga 4 och 5). Syftet är att exemplifiera, utveckla eller fördjupa resonemangen. Ambitionen är också att ge viss bakgrund och ett sammanhang till indikatorfrågorna. Det gör att konkretiseringsfrågorna kan ha haft både direkt och indirekt påverkan på utfallet. Utfallen för konkretiseringsfrågorna redovisas löpande i texten som procent av de svarande som angett de olika svarsalternativen.

I mätningen av IK ingår fjorton indikatorfrågor. De är underlag för mätningen av indikatorn och sammanställningen i index (se bilaga 4). I mätningen av internationalisering ingår fyra indikatorfrågor, en för varje motiv för internationalisering (se bilaga 5). Frågorna har lika vikt, det finns alltså ingen rangordning eller hierarki mellan dem.

Enkäterna skickades både till projektägare eller motsvarande praktiskt involverade personer och till centrala administratörer eller handläggare i respektive program.

I utskicket fanns ett visst bortfall, även om svarsfrekvensen var förhållandevis god: totalt har 377 personer fått enkäten, varav 209 besvarat den, vilket ger en svarsfrekvens på 55 procent (se bilaga 2).

Uppföljning av indikatorerna, och framtagning av indexmätt

De båda indikatorerna har – utifrån begreppsliga olikheter – utformats och beräknats på samma sätt (se bilaga 3, 4 och 5). Frågorna var obligatoriska. Enkäten kunde inte skickas in utan att de besvarats.

Indikatorfrågorna bygger på att respondenterna gör en värdering eller bedömning av programverksamhetens bidrag till olika aspekter av organisationens institutionella kapacitetsutveckling respektive internationalisering. De ombeds gradera programmets bidrag till deras verksamhet. Varje sådan fråga inleds därför med frasen *I vilken grad ...*

Frågorna har fem möjliga svarsalternativ: vet inte; inte alls; i ganska låg grad; i ganska hög grad; i mycket hög grad. Så har respondenterna alltså fått gradera olika aspekter av sin verksamhet.¹⁵

Eftersom indikatorerna mäts i flera indikatorfrågor fogades de samman i ett index från 0 till 100, för att presentera resultatet enkelt och jämförbart. Indexvärde 0 innebär inget bidrag till utvecklingen och 100 anger ett optimalt utfall med ett maximalt bidrag. Allt över indexvärdet 0 anger alltså att programverksamheten har bidragit till utveckling av verksamhetens institutionella kapacitet respektive internationalisering. Inom ramen för index har fyra svarsnivåer eller svars kategorier formulerats:¹⁶

---

14. Notera att indikatorn för internationalisering endast mättes för MFS och LP.

15. Som ett led i beräkningen av indexmåtten uteslöts svarsalternativet "vet inte", eftersom anledningarna till att svara så är okända. Det finns flera sätt att tolka ett sådant svar. Till exempel kan det indikera att frågan är oklar eller att respondenten inte anser sig ha tillräcklig kunskap för att gradera sitt svar.

16. Utifrån samma logik som att "vet inte"-alternativen har exkluderats så exkluderas respondenter som svarat på färre än hälften av de frågor som ingår i varje dimension av index (se bilaga 2).

- 0–25 ger ett bidrag i *mycket låg grad*.
- 26–50 ger ett bidrag i *ganska låg grad*.
- 51–75 ger ett bidrag i *ganska hög grad*.
- 76–100 ger ett bidrag i *mycket hög grad*.

I resultatredovisningen presenteras även samlade index för de olika dimensionerna i IK-indikatorn.

Resultat

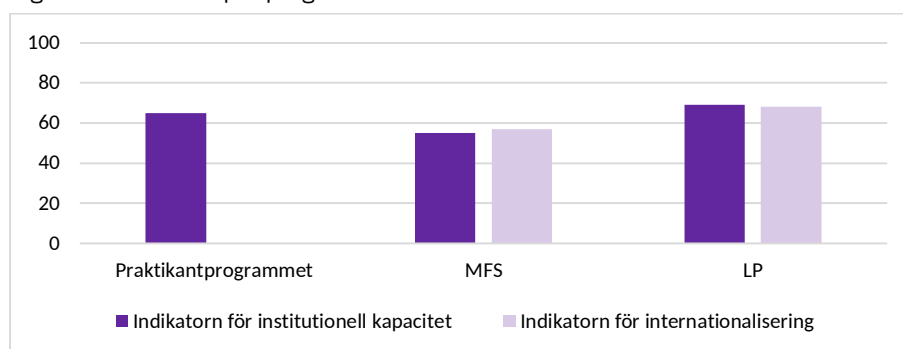
Resultatredovisningen är strukturerad så här: Först presenteras resultaten för respektive uppföljning av indikatorer för Praktikant-, MFS- och LP-programmet. Därefter beskrivs resultaten djupare programvis. Indikatorn för internationalisering har bara mätts på LP och MFS, vilket som nämndes inledningsvis. Därför saknas det ett utslag på indikatorn för Praktikantprogrammet.

Det görs ingen separat redovisning av exempelvis fritextsvar från enkäterna eller intervjuerna. Bara när det behövs för sammanhanget påpekas om det är enskilda personer eller flera som lyfter fram något eller om det framkommit i intervjuer eller enkäter.

Övergripande resultat från mätningen av indikatorer

Utfallet av de index som tagits fram för de två indikatorerna hamnar på indexvärden mellan 50 och 70 för båda indikatorerna, för alla tre programmen (se index bilaga 3, samt figur 1 i denna text). Det innebär att mätningen av indikatorer visar att programmen på ett övergripande plan bidrar i *ganska hög grad* till utveckling av institutionell kapacitet, respektive internationalisering. Det kan tolkas som ett positivt utfall, kanske till och med mycket positivt.

Figur 1: Indikatorer per program

Notera att båda mätningarna inom LP och MFS ger snarlika utfall, både vad gäller IK-indikatorn och indikatorn för internationalisering.

Utfall för olika roller i programmen

Enkäten har besvarats både av personer inom kärnverksamheten i programverksamheten, exempelvis projektledare och handledare, och av personer med samordnande och ofta administrativa funktioner (se tabell 1 i bilaga 2). De kunde förväntas ha olika kunskaper och perspektiv på programverk-

samheternas bidrag till organisationens huvudverksamhet, vilket också reflekterades inte minst i fritextsvaren.

Det är värt att säga något om hur svaren föll ut i mätningen. (För exakta utfall mellan olika huvudgrupper av svarande se bilaga 6.). Först kan konstateras att skillnaderna i utfallen mellan olika grupper som svarade inte var stora.

Det som sticker ut bland svarande inom lärosätena – och framför allt för MFS – är att de som har en central eller samordnande funktion som samordnare och bedömningsgrupp tenderar att göra en mer positiv bedömning av bidragen från MFS- och LP-verksamheten. Här är skillnaderna i indexvärde omkring 10. Fritextsvar och intervjuer visar som en del av förklaringen att personer som har en mer central funktion inom lärosätena har lättare att se med ett bredare perspektiv på verksamheten. Samtidigt svarade den gruppen i högre grad "vet inte" för att de tyckte att det var svårt att svara på flera av frågorna.

Bland svarande för Praktikantprogrammet däremot är det praktikanthandledarna som anger något starkare bidrag än de som agerar mer centralt som beslutsfattare inom programverksamheten. Denna skillnad är inte möjlig att förklara här, men antydningar finns i fritextsvaren om att begränsad kontakt med praktikanterna gör att de har svårare att svara på effekterna.

De olika delarna i indikatorerna och utfallen

I utformningen av indikatorernas innehåll identifierades några övergripande dimensioner och motiv. I detta avsnitt presenteras utfallet för respektive uppföljning av indikatorer fördelat på dessa dimensioner och motiv, både enskilt och i jämförelse med varandra.

Här kan också nämnas att programverksamheterna på ett nästan övertydligt sätt uppges bidra till ett ökat engagemang för internationellt arbete inom den egna organisationen. Det gäller inte minst Praktikantprogrammet och LP där 93 respektive 86 procent av respondenterna svarade ja på en fråga om det. För MFS var det något mindre uppenbart, 66 procent svarade ja på frågan. MFS-programmets studentfokus kan också förklara varför 27 procent angav vet inte på frågan. Ett så tydligt bidrag till engagemanget kan ses som en viktig utgångspunkt för resultaten som följer.

IK-indikatorn

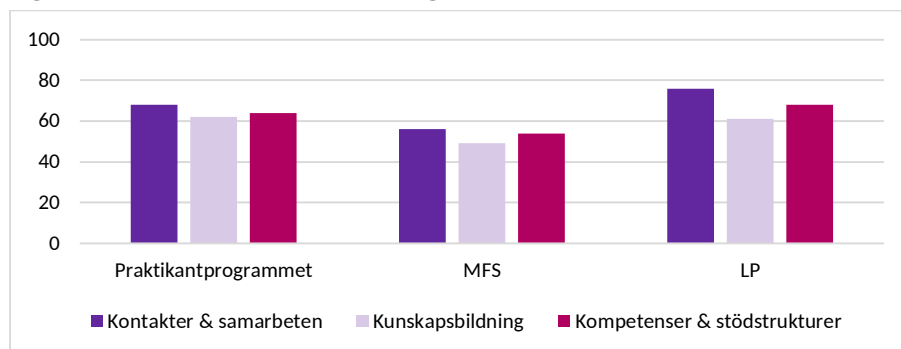
Det samlade indexvärdet för IK-indikatorn är 65 för Praktikantprogrammet, 55 för MFS och 69 för LP. Samtliga indexvärden anger att programmen har bidragit i *ganska hög grad* till en institutionell kapacitetsutveckling (IK).

IK-indikatorn består av tre dimensioner som tillsammans baseras på fjorton indikatorfrågor (se figur 2). De tre dimensionerna bidrar till att belysa olika teman bland de fjorton indikatorfrågorna som ingår i mätningen av indikatorer. Figur 2 visar utfallet av mätningen av IK-indikatorn uppdelat på de tre indikatordimensionerna.

Här framträder en viss spridning i utfallet för respektive program, i jämförelse med det samlade måttet (se figur 1). Av de tre dimensionerna

framgår att kontakter och samarbeten har något större betydelse, enligt respondenterna. Programverksamheternas bidrag till kunskapsbildning har genomgående skattats något lägre än de andra dimensionerna. Kompetenser och stödstrukturer ligger däremellan.

Figur 2: Tre dimensioner av IK, per program

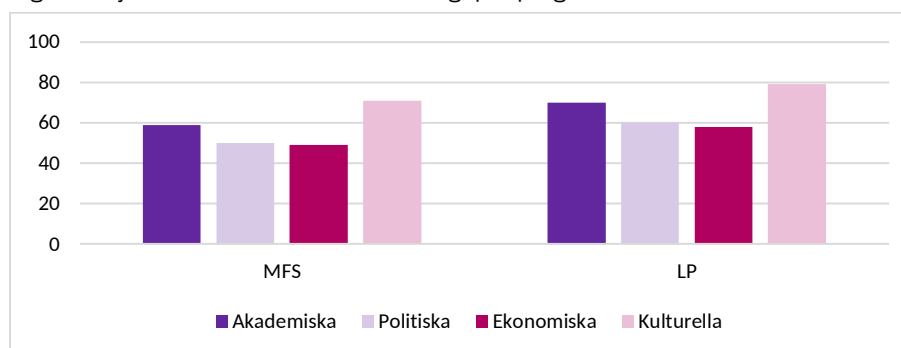
Indikatorn för internationalisering

Resultaten av mätningen av indikatorn för internationalisering är ganska jämn mellan de två programmen, MFS och LP (se figur 3). Det samlade indexvärdet för denna indikator är 57 för MFS och 68 för LP. Det kan uttryckas som att båda bidrar i *ganska hög grad* till internationalisering vid lärosätena.

Resultaten är något mer varierade sett till utfallen för de indikatorfrågor som indikatorn är baserad på, och som kopplar till motiven som tas upp i internationaliseringsutredningen. Figur 3 visar dessa skillnader. De kulturella och akademiska motiven sticker ut något både för MFS och för LP.

Det bör nämnas att det framkom under de uppföljande intervjuerna att motiven uppfattas lite olika. De akademiska och kulturella motiven har uppfattats mer verksamhetsnära och relevanta inom den egna organisationen, medan de ekonomiska och politiska motiven är mer verksamhetsfjärran och relevanta utanför den egna organisationen i en samhällskontext. Möjligen kan ekonomiska och politiska motiv vara mer relevanta på strategisk nivå för lärosäten.

Figur 3: Fyra motiv för internationalisering, per program

Här framgår att programverksamheten i både MFS och LP bidrar i större utsträckning till internationaliseringen genom det kulturella motivet. Bidra-

get till övriga motiv framgår dock också tydligt av resultaten. Där följer utfallet för de två programmen varandra; bidraget till det akademiska motivet är näst starkast och de politiska och ekonomiska motiven stärks i något lägre grad än de andra. Vad det innebär framträder mer konkret i beskrivningarna av resultaten för de respektive programmen.

Resultat per program

Introduktion

I det här kapitlet beskrivs studiens resultat mer ingående i relation till varje program. Det görs dels genom att diskutera och förtydliga utfallet av mätningen av indikatorerna. Dels presenteras resultat som kan beskriva hur de två indikatorerna IK och internationalisering stärks inom organisationerna.

Praktikantprogrammet

I det här avsnittet presenteras resultaten för hur Praktikantprogrammet stärker den institutionella kapaciteten för medverkande organisationer från civilsamhället. Syftet med praktikantprogrammet 2021 är:¹⁷

Praktikantprogrammet ska bidra till stärkta partnerskap mellan organisationer i det svenska civila samhället och organisationer i låg- och medelinkomstländer. Aktiviteter inom programmet ska utgå från ett ömsesidigt behov och bidra till att uppfylla de globala målen i Agenda 2030. [...] Målet är att deltagarna ska få ett ökat intresse och ökad förståelse för utvecklingsarbete och andra kulturer, såväl som kompetens för att verka i globala sammanhang.¹⁸

Sammanfattat anger citatet en agenda för Praktikantprogrammet som ligger ganska nära institutionell kapacitetsutveckling.

Bidrag till institutionell kapacitetsutveckling

Utfallet av mätningen ger ett övergripande indexvärde på 65 för IK-indikatorn. Det betyder att Praktikantprogrammet bidrar i *ganska hög grad* till institutionell kapacitetsutveckling. I figur 4 framgår utfallet av mätningen, fördelat på indikatorns dimensioner i de breda staplarna och utfallet för de enskilda indikatorfrågorna i de smala staplarna.

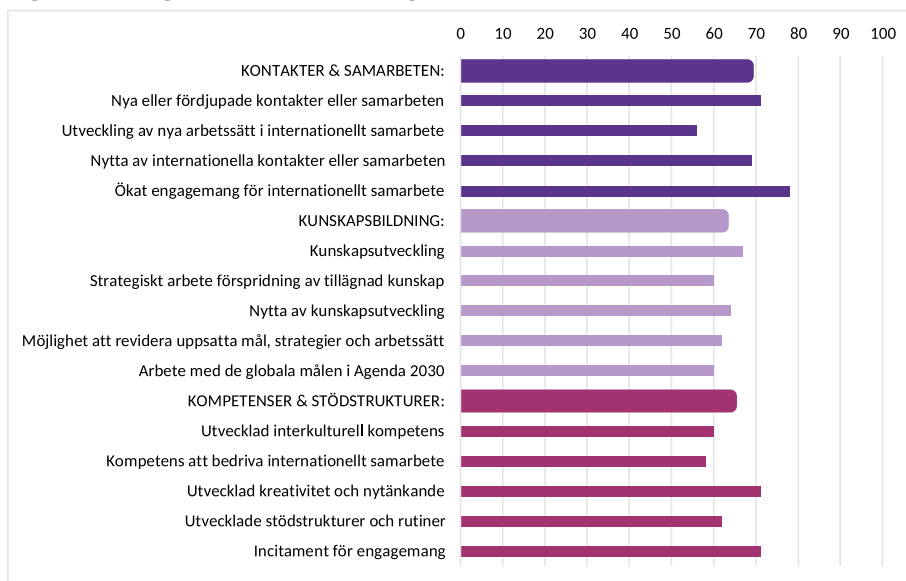
Skillnaderna mellan utfallen för dimensionerna är över lag små. Dimensionen *kontakter och samarbeten* sticker ut något, vilket ligger i linje med intentionerna med programmet. Bidraget till *kunskapsbildning* bedöms ligga marginellt lägre än för övriga dimensioner med ett indexvärde på 62, vilket fortfarande anger *ganska hög grad*.

---

17. Här presenteras den versionen av programmets syftesbeskrivning på webben, som var aktuell vid skrivandet av rapporten. Programmets grundläggande syfte är bestående, men har justerats mellan programomgångar för att anpassa fokus till de rådande resultatstrategier som programmen lytt under.

18. www.utbyten.se/program/praktikantprogrammet/mer-om-programmet/.

Figur 4: IK-frågor inom Praktikantprogrammet

Dimensionen *kontakter och samarbeten* fick ett samlat indexvärde på 68. Det innebär att aspekter som kopplas till den dimensionen anses bidra i *hög grad* till IK. Av konkretiseringsfrågorna framgår att majoriteten (80 procent) anser att samarbetet antingen är välfungerande eller har lett till ett fördjupat samarbete. Lägst gradering, i figur 4, får "utveckling av nya arbetssätt i internationellt samarbete" (indexvärde 56). Det kan tolkas bokstavligt, att Praktikantprogrammet bidrar relativt sett något mindre i detta avseende, även om det ligger inom ramen för graderingen i *ganska hög grad*. Det kan också tolkas som att det oavsett Praktikantprogrammets eventuella bidrag redan finns väl utvecklade arbetssätt. Det innebär att utvecklingsbehovet är litet. Det kan också förstås som att samarbetena i många fall inte bygger på praktikantverksamheten, men det återkommer vi till senare i analysen. I övriga aspekter av dimensionen *kontakter och samarbeten* framstår Praktikantprogrammets bidrag vara väsentligt. Trots utfallet i enkäten totalt sett, framgår av fritextsvaren att praktikanter bedriver ett systematiskt informationsarbete, rent av kampanj. Någon beskriver det så här:

Flera av våra praktikanter har utvecklat både sig själva och partners i fält i bland annat kommunikation och kampanjande. Flera kartläggningar på avancerade nivåer har genomförts där partners har fått en bredare syn på metoderna att nå målet.

En annan person beskriver det så här:

Praktikanter utgör ett viktigt komplement för utvecklingssamarbete som partnerna driver. Många praktikanter bidrar till att förbättra och stödja utvecklingsprocesserna som organisationerna driver både i praktiklandet och i Sverige, som leder till nya arbetssätt.

Även om arbetssätten inte utvecklas på ett omfattande sätt bedöms nyttan vara stor, engagemanget ökar och samarbetena fördjupas. I Praktikantprogrammet mer än i LP och MFS finns etablerade kontakter som byggs på, fördjupas och förfinas kontinuerligt. Det är en naturlig del i programmets upplägg. De svenska organisationerna har en uppsättning samarbetspartner som förblir desamma över åren i specifika länder och regioner, även om viss förnyelse sker. Det kan också förklara att man redan funnit de former och arbetssätt som fungerar bäst. En person beskriver det så här:

Praktikantprogrammet bidrar till ett fördjupat partnerskap genom att ökad förståelse och kunskap om verksamheten [...]. Praktikanterna bidrar till information, opinionsbildning, nya perspektiv om organisationskultur samt till kontext, utmaningar och lärdomar [...]. Det skapas synergieffekter som stärker relationerna mellan parterna. Praktikanter är en resursbas och en förändringsmotor vars engagemang stärker samarbetet.

När det gäller dimensionen *kunskapsbildning* hamnar den på indexvärdet 62, vilket innebär ett bidrag i *ganska hög grad*. I de konkretiserande frågorna anger majoriteten (87 procent) att praktiken eller Praktikantprogrammet bidragit till kunskapsutveckling hos medarbetarna. Främst handlar det om kunskaper om förhållanden i andra länder (85 procent) och samverkan (85 procent), men också ämneskunskaper (77 procent) som exempelvis biståndsfrågor eller praktiska kunskaper om många sakfrågors komplexitet. Dessutom nämns kunskaper om mänskliga rättigheter, fackliga frågor och Agenda 2030. Kunskaperna sprids både internt och externt. Aktiviteter på sociala medier sticker ut (92 procent), men också hemkomstamtal (85 procent), föreläsningar (85 procent) samt artiklar och andra offentliga publikationer (77 procent). Till det kommer interna utvärderingar, förberedelser för nya praktikanter och olika former av hemkomstaktiviteter. Över lag sker spridningen i öppna forum för allmänheten (100 procent) och även i stor utsträckning i den egna verksamheten genom seminarier och informella möten (85 procent). Någon tar upp att också den privata sfären är en viktig informell och ofta förbisedd kanal för spridning. I delstudien framkommer även att praktikanterna ses som viktiga kunskapsbärare, som informerar om och förmedlar organisationernas verksamheter. I den funktionen bidrar de även till kunskapsbildning, men den sker mest indirekt och inte i Sverige. Förutom att ses som informatörer ses de även som kontaktskapare och nätverksbyggare mellan individer och organisationer i Sverige och samarbetslandet.

När det gäller dimensionen *kompetenser och stödstrukturer* hamnar den på indexvärdet 64, vilket också är ganska högt. Kompetensmässigt framträder två aspekter tydligt: dels en förståelse för olikheter, dels förmågan att verka utifrån dessa olikheter. Här ryms förståelse för andra kulturer (60 procent), sammanhang och arbetssätt (73 procent). Men även förmågan att utveckla metoder för internationellt samarbete och utbyte (67 procent), samt att verka internationellt, att planera och genomföra internationella samarbetsprojekt (60 procent). De stödstrukturer och rutiner som främst utvecklats genom Praktikantprogrammet rör administrativt stöd vid ansökan och slutrappor-

tering (67 procent) samt planering och samordning av verksamheten. Till det kommer stödstrukturer och förmågor, mer kopplade till vistelsen utomlands, såsom krisstöd eller stöd vid vårdbehov. Det uppstår även synergier med andra program och verksamheter, vilket detta citat anger:

Vi har etablerade rutiner och strukturer för vårt praktikantprogram där roller mellan oss, våra landskontor och samarbetsorganisationer definieras. Praktikantprogrammet är integrerat i vår verksamhet och det finns synergier mellan praktikantprogrammet och övriga program som vi bedriver, informations- och påverkansprogrammet och utvecklingsprogrammen.

En övergripande iakttagelse om de enskilda indikatorfrågorna, som både bekräftar och preciserar analysen (se figur 4 ovan), är att programmet i *mycket hög grad* skapar ökat engagemang och bidrar till nya eller fördjupade internationella samarbeten. Även utvecklad kreativitet och nytänkande framträder. En organisationsföreträdare identifierar kärnan i praktikantverksamheten:

Vårt arbete bygger i grunden på samarbete mellan organisationer i olika länder. Praktikantverksamheten är en viktig kugge i detta arbete. Det ger ytterligare en dimension i samarbetet. [...] Ömsesidigheten är viktig och att ge möjlighet för dem som är handledare att också komma till Sverige för att ge dem den svenska kulturella kontexten är viktig och borde utvecklas.

En intressant aspekt på det något lägre utfallet för den institutionella kapacitetsutvecklingen inom organisationerna som ingår i Praktikantprogrammet, är att den stärks desto mer externt eller mellan organisationer. Förutom praktikanternas individuella erfarenheter och lärdomar, är ett grundläggande värde för medverkande organisationer just den institutionella kapacitetsutvecklingen som sker bilateralt och ibland multilateralt mellan organisationer i olika länder. Det vill säga Praktikantprogrammets livsnerv.

Övriga bidrag från Praktikantprogrammet

I fritextsvaren i enkäterna och intervjuerna framförs utvecklingstankar. Andra rör behovet av att lägga mer tid och resurser på förberedelser inför praktiken, eller möjligheter för praktikanten att tillbringa längre tid hos partnerorganisationen. Några kommentarer pekar på att verksamheten skulle ha potential att utvecklas genom mer samarbete med universitet och högskolor.

Jag ser att Praktikantprogrammet skulle kunna knytas närmare högskolor och universitet. Vår verksamhet erbjuder dock många lämpliga praktikplatser som har stor potential att komma alla parter till del. Så ett medskick till oss som organisation är att knyta kontakter med akademien och medskicka till UHR att uppmuntra detta.

Någon beskriver:

Ett antal praktikanter åker tillbaka och skriver sin uppsats hos den organisation de praktiserade hos. Andra har fått praktik/jobb på internationella organisationer.

Dessutom anser någon att den borttagna åldersgränsen för praktikanter är bra, det ger spännande utvecklingsmöjligheter för programmet. Det kan sätta delvis ny prägel på verksamheten, från att tidigare ha varit inriktad mot att bredda och stärka resursbasen med unga personer, till att också verka för ett mer livslångt lärande för individen, "alla behöver inte ha FN-karriären som ledstjärna".

Det finns utvecklingspotential i spridningen av erfarenheter och hur arbetet kan visas upp på konkret för allmänheten. Digitala medier anser flera respondenter kan användas i större utsträckning. Det ifrågasätts vilken roll en praktikant kan och ska ha i att sprida kunskap tillbaka till sändande organisation:

Ta ett nytt grepp om kommunikationsarbetet genom att få in praktikanter som är vassa på kommunikation i sociala medier och kan jobba med det under sin praktiktid, och därmed utveckla kompetensen på våra avdelningar som jobbar med insamling och kommunikation. [...] Idag är vi så digitala och delar saker varje dag i globala nätverk, att jag inte ser vad en praktikant skulle ha för roll i att just sprida kunskap. Är målet en kvarleva från en svunnen tid kanske?

När det gäller utvecklingsmöjligheter av stödstrukturer och rutiner säger många organisationer att de kontinuerligt utvecklar sina rutiner, att de följer upp praktikanterna regelbundet – både inför, under och efter praktiktiden – och tar till sig vad som kan utvecklas. Någon organisation har identifierat att de huvudsakliga utvecklingsbehoven för de kommande åren är stöd i rekryteringsprocesser, administration och säkerhet. En vidareförmedlande organisation arbetar med att bredda målgruppen som söker praktikplats. En annan berättar hur den arbetat med att göra Praktikantprogrammets roll tydlig i verksamheten:

Vi har tagit fram en förändringsteori där praktikantprogrammets finns med på ett tydligare sätt än tidigare. Hur det bidrar till att stärka det globala civilsamhället.

MFS-programmet

I det här avsnittet presenteras resultaten för hur MFS-programmet stärker den institutionella kapaciteten och internationaliseringen vid lärosätena. Syftet med programmet 2021 lyder:¹⁹

---

19. Här presenteras den versionen av programmets syftesbeskrivning på webben, som var aktuell vid skrivandet av rapporten. Programmets grundläggande syfte är bestående, men har justerats mellan programomgångar för att anpassa fokus till de rådande resultatstrategier som programmen lytt under.

Programmet ger lärosäten möjlighet att stärka sin internationella profil och sina upparbetade internationella nätverk genom att erbjuda studenter stipendier för examensarbete i låg- eller medelinkomstländer.²⁰

Grundtanken med MFS, som många ger uttryck för, sammanfattas av en person:

Vi arbetar med MFS för studenternas skull, och tycker att det är ett utmärkt sätt att stärka deras självständighet och ge dem internationella erfarenheter.

Därför anses den största effekten ske hos studenterna och på ett individuellt plan – genom individuellt lärande och internationella erfarenhet – snarare än inom organisationen. Vidare har centraliseringen av MFS medfört mycket positivt för verksamheten, inte minst strategiskt och administrativt. Det händer exempelvis att lärosäten använder och knyter an till befintliga samarbetsavtal i partnerländer. Samtidigt vittnar lärare på institutionerna om att de har blivit mindre involverade i kontakterna med organisationer och intressenter. En respondent sammanfattar det:

MFS sker i mycket stor utsträckning genom att studenterna själva tar kontakt med relevanta organisationer och intressenter på plats. [Lärosätet] har endast marginell kontakt med dessa. Därmed bidrar inte MFS i hög grad till att utveckla [lärosätets] kontakter med organisationer och intressenter. Å andra sidan är det en styrka att det är studenterna själva som etablerar samarbetet. Det vore mindre givande för dem om [lärosätet] presenterade färdiga uppdrag baserat på etablerade samarbeten.

Upplägget för arbetet med MFS ser också olika ut vid lärosätena, vilket medför varierande effekter inom lärosätenas verksamhet. Det är vanligt att studenterna upprättar kontakter och genomför sina fältstudier relativt självständigt, om än med stöd av samordnare och handledare. Studenternas eget ansvar poängteras också som en styrka för deras utveckling. Det ger dem möjlighet att utforma sina fältstudier på det sätt som är bäst för deras projekt och profilering. Det förekommer dock att studenter genomför MFS med koppling till pågående projekt och samarbeten inom lärosätet. Det visar sig innebära större möjlighet att påverka verksamheten inom lärosätet.²¹

Den centralisering av administrationen för MFS som skedde vid lärosätena för några år sedan innebär enligt vissa respondenter att kopplingarna till

---

20. www.utbyten.se/program/minor-field-studies/.

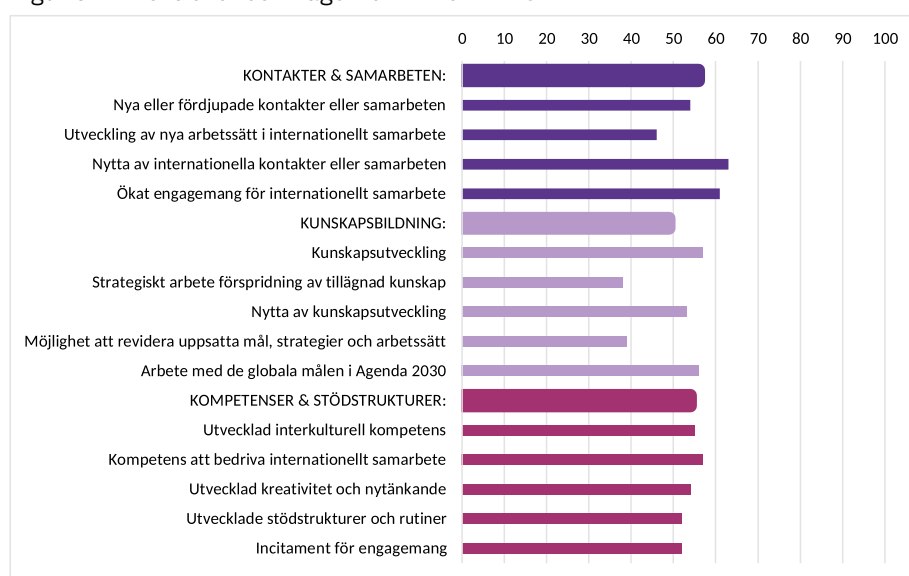
21. Obs: respondenterna verkar i viss mån även ha tagit hänsyn till effekter på studenternas lärande när de svarade på enkätfrågorna. Detta trots att det stod tydligt i enkäten att effekter på individnivå kommer att stå i fokus i en efterföljande studie.

kärnverksamheten inom vissa organisationer har minskat. Det uppges även ha minskat programmets möjlighet att bidra till IK på institutionsnivå.²²

Bidrag till institutionell kapacitetsutveckling

Indexvärdet för IK totalt sett landade på 55 för MFS. Det innebär att programmet bidrar i *ganska hög grad*. MFS-verksamhetens konkreta bidrag till IK framträder i figur 5. I figuren presenteras utfallet för de enskilda indikatorfrågorna, vilket anges med smala staplar. De breda staplarna anger det samlade värdet inom varje indikatordimension. Här framgår att utfallet för MFS-verksamhetens bidrag till samtliga dimensioner är mycket jämnt, även om den bidrar i något högre grad till utveckling av *kontakter och samarbeten* samt *kompetenser och stödstrukturer* än till *kunskapsbildning*.

Figur 5: Dimensioner och frågor för IK inom MFS

MFS-verksamhetens bidrag till utveckling av dimensionen *kontakter och samarbeten* inom lärosätena är tydligt enligt utfallet. Med ett indexvärde på 56 anges att programverksamheten bidrar i *ganska hög grad*. Utvecklingen sker inte minst genom att de internationella kontakter och samarbeten som MFS ger kommer till nytta i organisationens verksamhet. Det kan exemplifieras med utveckling av undervisning och kontaktnät samt kopplingar till pågående projekt. I något mindre grad anges att MFS bidrar till nya eller fördjupade kontakter och nya arbetssätt i internationella samarbeten. Det hänger troligen ihop med programmets studentfokus. En handledare beskriver detta:

För studenterna är det värdefullt på flera av de sätt som nämns i listan, men eftersom det är studenterna som sköter kontakterna i världlandet påverkas institutionen i övrigt väldigt lite, om alls. Och våra MFS-studenter gör detta bra! Vi ser ingen anledning att gå in och ta över

22. Notera att flertalet lärosäten i praktiken redan hade centraliserat MFS-verksamheten när reformen genomfördes av UHR 2017.

uppgifter och kontakter som studenterna själva klarar att hantera på ett utmärkt sätt.

Nyttan inom den egna verksamheten består exempelvis av fler kontakter med andra lärosäten (46 procent), men även civilsamhällesorganisationer (33 procent). MFS bidrar även till ökad kvalitet i kontakter och samarbeten genom stärkt ömsesidig förståelse och tillit mellan de parter som ingår. Nyttan av kunskaper som byggs inom MFS-verksamheten går i de flesta fall via handledarna, som har mest kontakt med studenterna. Även om effekterna är relativt små, så är den nytta som sticker ut kopplad till lärandemoment och fallstudier (45 procent) samt allmän utveckling av kursinnehåll (30 procent). Här anges även nytta för forskningsverksamheten (30 procent) samt i viss mån även bidrag till arbete med samverkansprojekt med det omgivande samhället (19 procent). Det kan förklaras av att studenter i vissa fall genomför sina fältstudier i samverkan med forskningsprojekt. Det uppges också underlätta kunskapsspridning inom institutionerna.

Programverksamheten har bieffekter inom och utanför det egna lärosätet. Där framträder programverksamhetens bidrag till ökad förmåga att bedriva internationella samarbeten (25 procent) och stärkt resursbas (19 procent), vilket både gynnar det egna lärosätet och samhället i stort. Men allt bygger ändå i grunden på relationer mellan individer:

Det är lätt att förstå lärosätets goda ambitioner att skapa systematik och strategier osv. Det finns mycket positivt med det också. Tyvärr förbiser dock ledningen att internationella samarbeten i huvudsak bygger på – och måste kanske bygga på – personliga relationer.

Inverkan på dimensionen *kunskapsbildning* inom den egna organisationen viktades till ett indexvärde på 49. Det är något lägre bidraget för övriga dimensioner, och innebär ett bidrag i *ganska låg grad*. Det skulle kunna kopplas till att det strategiska arbetet för att sprida kunskaper från de utresande studenterna – enligt resultaten – är påfallande lågt (indexvärde 38). Men trots att studenter som genomfört MFS oftast avslutar sina studier kort därefter, svarar flertalet ändå att MFS på något sätt bidrar till kunskapsutveckling inom den egna verksamheten.

Det största och viktigaste uppdraget är att utveckla studenters möjlighet till att genomföra fältstudier ledande till självständiga arbeten som kopplas till både en kandidat- och magisterexamen. Detta eftersom programmet ger studenterna möjligheten att studera ett brett spektrum av globala hälsofrågor på plats, där en gemensam nämnare är fattigdomsorsakade hälsoproblem, vilket kommer utveckla och stärka den framtida professionen. Dessutom finns möjlighet till internationell utveckling till förståelse för människor för att vara verksam i ett globalt sammanhang.

De kunskaper som anses gynnas mest är – förutom kunskaper kopplat direkt till ämnet för delstudien – ökade kunskaper om förhållanden i andra länder

(80 procent), interkulturella förhållanden samt internationalisering och globalisering (80 procent). En aspekt som märks är också kopplingen till genomförandet av de globala målen i Agenda 2030 (47 procent), vilket citatet ovan är ett exempel på.

Spridningen av kunskaper sker främst genom seminarier (72 procent) och samtal när studenterna kommer hem (51 procent) men även mer informella möten är viktiga (47 procent). Kunskapsspridning sker även genom föreläsningar (32 procent), via artiklar och andra publikationer (31 procent) samt vid rekryteringsevent (28 procent). Därutöver förekommer även aktiviteter på sociala medier (20 procent), utställningar (9 procent) och temadagar (15 procent). Kunskapsspridning sker mest bland närmast berörda inom lärosätet (80 procent), men även bredare inom den egna organisationen (42 procent). Spridning utanför organisationen förekommer också men i mindre utsträckning (cirka 20 procent).

Utfallet bland indikatorfrågorna som handlade om utveckling av dimensionen *kompetenser och stödstrukturer* var mycket jämnt – med indexvärdet 54 – vilket kan sammanfattas som ganska stort. De konkretiserande frågorna ger dock en mer varierad bild av innebörden, med en rad aspekter.

För både interkulturell kompetens och förmågan att verka inom ett internationellt sammanhang framträder förståelse för andra kulturer och sammanhang (65 procent), respektive att skapa kontakt med människor i andra kulturer och sammanhang (56 procent) som några av de tydligaste effekterna av MFS-verksamheten. Cirka hälften av respondenterna uppger även att det har effekt på förmågan att planera, utforma och bedriva internationella samarbetsprojekt (48 procent). Något färre säger att förmågan att utveckla metoder för internationellt samarbete och utbyte har stärkts (38 procent). Däremot är det inte fler än en fjärdedel som anser att förmågan att kommunicera på andra språk har stärkts genom MFS-verksamheten.

Angående stödstrukturerna för MFS-verksamheten finns ett väl utbyggt administrativt stöd vid ansökningar och slutrapporteringar samt även för planering och samordning (72 procent). Knappt hälften menar också att lärosätets internationaliseringsstrategi stöder MFS-verksamheten (42 procent). Endast en mindre andel uppger att det finns stöd för spridning av kunskaper från MFS-verksamheten (9 procent). Stöd för att ordna resor eller att producera informationsmaterial är också begränsat (20 procent).

Incitamenten från organisationen för att engagera sig i MFS-verksamheten sticker ut som små. 80 procent av respondenterna säger att de drivs av ett personligt engagemang. Det kan kopplas till att politiska mål var den drivkraft som fick näst högst svarsfrekvens (50 procent). Samtidigt angav 25 procent att det är meriterande inom den egna organisationen. Detta trots att det leder till ökad pedagogisk kompetens hos lärarna i och med att handledningen ställer särskilda krav när studenter befinner sig på distans, och i ett annat land med andra förutsättningar och sammanhang. Få sa att det är karriärfrämjande (15 procent) eller lönegrundande (3 procent). Vidare vittnade intervjuerna om att det tar tid från annat som är meriterande inom lärosätet. Sådana förhållanden kan påverka den tid och det engagemang som läggs på en verksamhet, liksom i vilken grad arbetet får spridning inom orga-

nisationen och på så sätt bidrar till att stärka den institutionella kapaciteten. Det stärks även av följande citat:

Som deltagare i central bedömningsgrupp kan jag konstatera att det är extremt olämpligt och ett direkt problem att universitetet inte överhuvudtaget ersätter oss som gör arbetet. Vi gör det alltså helt och hållet på fritiden. [Det] utgör självklart ett hinder för hur mycket man kan kosta på sig att engagera sig.

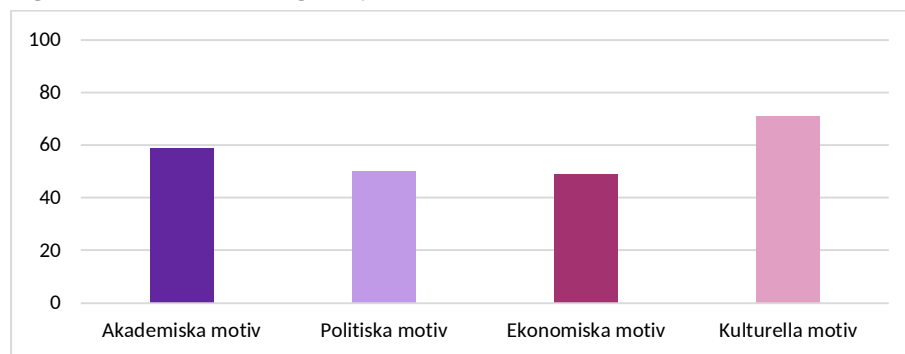
Samtidigt ligger fokus i programmet på studenternas utveckling och den IK som sker kopplat till fältstudierna, varför detta kan uppfattas som ett analytiskt sidospår sprunget ur ansatsen i delstudien. Men för lärarna är detta viktigt, och signalen är riktad mer till incitamentsstrukturen på lärosätena än till programmets utformning.

Bidrag till internationalisering

MFS fick ett samlat indexvärde på 57 för indikatorn för internationalisering (se figur 1), vilket anger *ganska hög grad*.

I figur 6 framgår utfallet för de fyra indikatorfrågor som ligger till grund för mätningen. Indikatorfrågorna är direkt kopplade till de fyra motiven för internationalisering.

Figur 6: Internationaliseringens fyra motiv inom MFS

Bland motiven som indikatorn vilar på visar resultaten att MFS bidrar i *ganska hög grad* till de *kulturella motiven* och de *akademiska motiven*. Även här kommenteras att MFS fokus på studenterna innebär att effekterna på lärosätets verksamhet är mindre tydliga:

Vi arbetar med MFS för studenternas skull, och tycker att det är ett utmärkt sätt att stärka deras självständighet och ge dem internationella erfarenheter.

En reflektion som återkommer både i enkätsvaren och i intervjuerna är att det finns potential att knyta MFS-verksamheten mer till den övriga verksamheten för att ta tillvara studenternas internationella erfarenheter. Samtidigt nämns att MFS vid vissa lärosäten bidrar till internationaliseringen genom att vara en integrerad del av den internationella verksamhet som bidrar med kontakter. Det är även svårt att synliggöra MFS betydelse på olika nivåer:

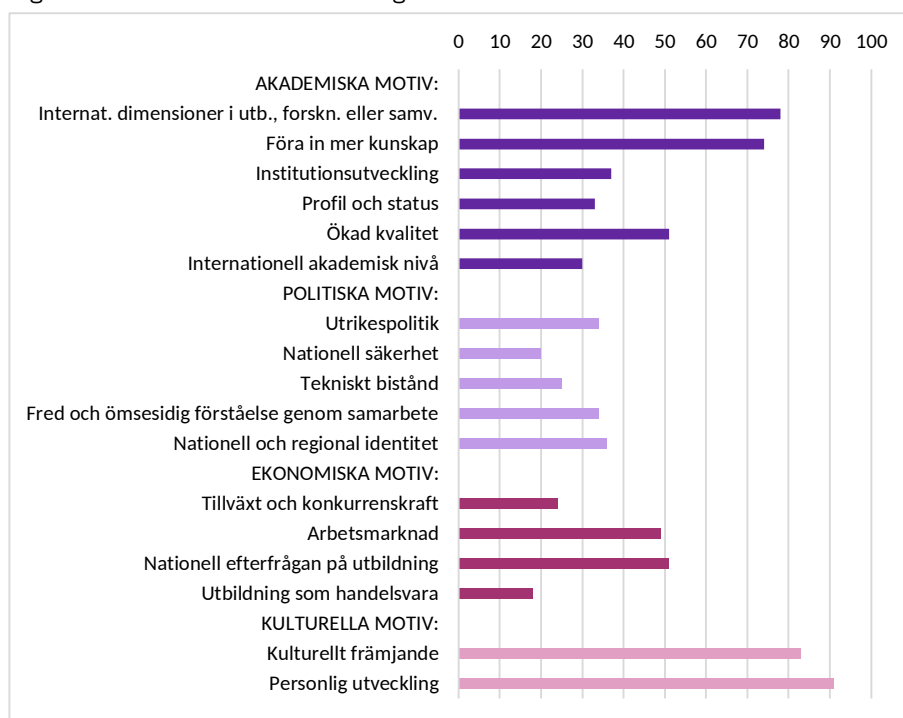
På institutions- och avdelningsnivå har det lett till aktiviteter för att etablera och utveckla kontakter inom bland annat de personliga nätverk som finns med andra länder. På lärosätetsnivå är det inte synligt.

En annan förklaring till att MFS bidrag värderats något lägre är att lärosätets internationalisering redan är relativt hög, vilket innebär att MFS inte bidrar så mycket. En handledare manar till utveckling:

MFS-verksamheten ligger liksom lite vid sidan av övrig verksamhet. Den är inte synlig i fakulteternas eller institutionernas arbete mer än just vid informationsträffar för studenter som vill ansöka om MFS. Det görs till exempel massor av internationella erfarenheter av studenter och handledare för uppsatser – men de tas inte tillvara. Det beror nog mycket på den enskilda läraren, men borde kunna utvecklas mer strategiskt och genomgripande. Det finns nog modeller för detta – men om inte så UTVECKLA!

I figur 7 återges de konkretiserande aspekter som kopplas till varje internationaliseringsmotiv.

Figur 7: Motiv för internationalisering inom MFS

Bidraget till de akademiska motiven viktas som ganska högt med ett indexvärde på 59. Bland de relaterade aspekterna som undersökts kopplat till de akademiska motiven sticker två ut i relation till MFS, nämligen att det bidrar med internationella dimensioner och att det för in mer kunskap i lärosätenas kärnverksamhet. Det bör hänga samman med att MFS-verksamheten anses bidra till ökad kvalitet. Samtidigt poängterar många i sina fritextsvar att MFS

är utvecklande och viktigt för studenter – kanske även enskilda medarbetare – men inte så mycket för organisationen.

I och med att MFS är en så liten del av en mycket stor undervisningsverksamhet bidrar det i liten grad.

Bidraget till de *politiska motiven* – bland annat stärkta kontakter, förståelse, kunskapsutbyten och band till andra länder genom samarbeten – fick indexvärdet 50, vilket anger *ganska låg grad* men på gränsen till *ganska hög grad*. Att en påfallande stor andel (50 procent) svarar att de inte vet verksamhetens bidrag till de givna aspekterna får ses som en förklaring till det. Någon respondent kommenterade också att det inte upplevs ingå i lärosätenas direkta uppdrag och att det upplevs främmande att tänka i sådana banor.

Precis som för de politiska motiven har bidraget till de *ekonomiska motiven* skattats lägre än kulturella och akademiska motiv till ett indexvärde på 49, vilket innebär *ganska låg grad*. Även här anger många att frågorna är svåra att besvara. De aspekter som sticker ut är dels ett positivt bidrag kopplat till arbetsmarknad, som handlar om att bygga kunskaper och kontakter som är efterfrågade på arbetsmarknaden, dels ökad attraktivitet i utbildningarna. Någon nämner lite vid sidan av huvudfrågan att det ger avgörande finansiering för studenter att kunna göra fältstudier utomlands.

De flesta respondenterna svarar att MFS bidrar till de *kulturella motiven* som därmed fick ett indexvärde på 71, vilket anger *ganska hög grad*. Det gör att denna aspekt framträder som extra stark när det gäller MFS bidrag till organisationens internationalisering. Fritextsvar vittnar dock om att de även beaktat betydelsen för studenternas lärande och personliga utveckling, vilket reflekteras i följande citat:

Personlig utveckling för de studenter som deltar. Det ser jag som ett av de främsta syftena med MFS-verksamheten, och det syftet tror jag uppnås i väldigt hög grad. Därför är jag väldigt positiv till MFS-verksamheten, även om jag i tidigare [enkät]svar ifrågasatt mycket av den nytta som efterfrågats.

Övriga bidrag från MFS

Under de uppföljande intervjuerna framgår att MFS är ett mycket uppskattat program som anses medföra stor eller ojämförlig betydelse för de studenter som får chansen att resa ut och genomföra fältstudier. Samtidigt kommenterar många av respondenterna att det borde vara möjligt att få ut mer av MFS-verksamheten inom övriga delar av den egna verksamheten.

Det finns en rad olika utvecklingsmöjligheter men framför allt tror jag att kopplingen mellan institutioner och MFS-verksamhet behöver stärkas. Här tror jag att prefekter och studierektorer är en viktig målgrupp att fokusera. Om institutionsledningarna ser nyttan med MFS och fältstudier kommer det också legitimera verksamheten bortom eldsjälarna.

Möjligheter som lyfts fram är att programverksamheten skulle kunna integreras mer i övrig verksamhet för att skapa mer synergier inom både utbildning och forskning. En respondent uttrycker det:

De gånger MFS har funkade riktigt bra så har det länkats till andra pågående samarbeten kring globala syd-frågor. Exempelvis Sida-finansierade bilaterala projekt, Linnaeus-Palme osv. Administrativa rutiner, incitament och stödstrukturer kommer ha mindre räckvidd, det som betyder något, och som också bäddar för riktigt bra MFS-upplevelse för studenter är om det finns pågående samarbeten kring forskning och utbildning på institutionsnivån.

Flera skriver att det skulle vara möjligt att arbeta mer systematiskt med kunskapspridning samt att MFS-kontakterna kan användas mer till att utveckla och förstärka samarbeten och forskning. Någon lyfter även fram samarbetsmöjligheter mellan lärosäten. En viktig reflektion i sammanhanget kan vara att:

Det är viktigt att poängtera att detta gäller för de medarbetare som varit inblandade i MFS/fältstudier/internationellt samarbete. Kompetensutveckling sker alltså enligt min mening på individnivå men min egen forskning har visat att det är fullt möjligt att ha ett relativt utbyggt internationellt samarbete som ändå inte ger avtryck på institutionella miljöer.

I delstudien framkom också exempel där studenter som genomförde MFS dels bidrog till pågående forskningsprojekt, dels själva fick möjlighet att ingå i ett befintligt samarbete och påbörja doktorandstudier som konsekvens av sina fältstudier. Vissa lärosäten som var inblandade i både LP- och MFS-verksamhet lyckades också skapa synergier mellan verksamheterna.

Det är få som känner till om det finns en övergripande strategi för MFS-verksamheten och i vilken mån den är kopplad till Agenda 2030-arbetet. Här finns ett utvecklingsområde. En respondent sammanfattar det så här:

Inte lätt att svara kort på [...] Men jag tycker fortfarande att vi brottas med hur vi kan utveckla/stärka vårt engagemang när det gäller Agenda 2030 – och om vi lyckas med det tror jag även det arbete som är knutet till MFS-programmet kommer att stärkas. Det handlar i hög grad om att hitta former att behandla dessa frågor inom ramen för den ordinarie verksamheten (utbildning, forskning, tredje uppgiften).

LP-programmet

Här presenteras resultaten för hur lärosätenas LP-verksamhet stärker den egna institutionella kapaciteten och internationaliseringen inom lärosätena. Som framgått tidigare (se figur 1) blev utfallet för båda indikatorerna något

högre för LP än för de andra programmen i undersökningen. Det kan kopplas till syftet med programmet som beskrivs så här 2021:²³

Linnaeus-Palmeprogrammet syftar till att stärka partnerskap mellan svenska lärosäten och lärosäten i låg- och medelinkomstländer, bidra till institutionell kapacitetsutveckling och bredda intresset för utvecklingsamarbete hos unga. Utöver det strävar UHR också efter att internationellt utbyte och partnerskap ska bidra till högre kvalitet i utbildningen.²⁴

Programmet finansierar ömsesidiga samarbeten mellan lärosäten och har därmed stora möjligheter att stärka den institutionella kapaciteten hos båda parter. Eftersom både studenter och undervisande personal har möjlighet att delta i utbyten är det inte heller förvånande om programmet bidrar till att stärka lärosätenas internationalisering.

Bidrag till institutionell kapacitetsutveckling

Indexvärdet för IK blev 69, vilket anger att LP bidrar i *ganska hög grad* till den institutionella kapacitetsutvecklingen. Innebörden av LP-verksamhetens konkreta bidrag till IK framträder när resultaten studeras närmare inom varje dimension och för de enskilda indikatorfrågorna.

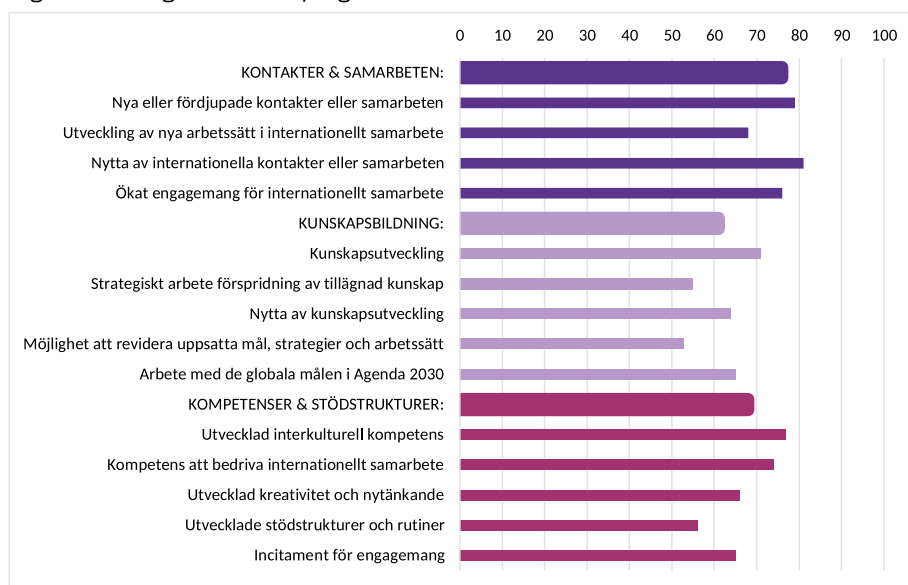
I figur 8 presenteras utfallet för de indikatorfrågor som den samlade mätningen bygger på (smala staplar), och det samlade värdet för varje dimension (breda staplar). Här framgår att LP-verksamheten sammantaget bidrar i *något högre grad* till utveckling av kontakter och samarbeten samt kompetenser och stödstrukturer än till kunskapsbildningen.

---

23. Här presenteras den versionen av programmets syftesbeskrivning på webben, som var aktuell vid skrivandet av rapporten. Programmets grundläggande syfte är bestående, men har justerats mellan programomgångar för att anpassa fokus till de rådande resultatstrategier som programmen lytt under.

24. www.utbyten.se/program/linnaeus-palme-partnerskap/mer-om-programmet/.

Figur 8: IK-frågor inom LP-programmet

Utfallen för frågorna som samlas inom dimensionen *kontakter och samarbeten* visar att LP bidrar i *mycket hög grad* med ett indexvärde på 76. Det som sticker ut något är bidraget till nya eller fördjupade kontakter och nyttan av internationella kontakter och samarbeten. Enligt utfallet av konkretiseringsfrågorna som kopplar till dessa indikatorfrågor anser närmare hälften att ett välfungerande samarbete pågår. Dessutom säger ytterligare nästan en tredjedel att samarbetet har lett till fördjupat partnerskap. Det kan kopplas till att två av de viktigaste effekterna av LP-verksamheten enligt respondenterna är att kontakter och samarbeten har resulterat i stärkt tillit (81 procent) samt stärkt ömsesidig förståelse mellan parter (85 procent). Två av respondenterna utvecklar hur LP-verksamheten fördjupats och spridits:

Vi har utvecklat vårt samarbete och det pågår nu olika forskningsprojekt. Två doktorander vid Palme lärosätet har påbörjat sina studier med handledare från både Palme och Linnaeus. En gästprofessor har blivit knuten till Palme lärosätet. Studenterna från båda lärosätena är involverade i undervisning som ligger utanför ramen för projektet likaså lärare som undervisar i olika kurser på distans.

Detta långvariga samarbete har lett till att ett capacity building projekt inom Erasmus+ har startats.

60 procent anger även att LP har resulterat i fler kontakter med de lärosäten som ingår och hälften uppger att det har bidragit till ett ökat engagemang i den egna organisationen för den här sortens samarbeten. Däremot skapas få kontakter utanför partnerskapet. Ytterst få anger att de skapat kontakter med företag (7 procent) och med civilsamhällesorganisationer (15 procent). Dessutom ser få kopplingen från partnerskapet till en stärkt resursbas i samhället (15 procent). Möjligtvis är begreppet mindre känt inom lärosätetsvärlden.

Inverkan på dimensionen om *kunskapsbildning* inom den egna organisationen viktades till ett indexvärde på 61. Det anger att LP bidrar i *ganska hög grad* till kunskapsbildningen inom den egna verksamheten, även om utfallet är något lägre än övriga dimensioner i indikatorn för LP.

Utfallen från konkretiseringsfrågorna visar att programverksamheten främst har bidragit till kunskaper inom områdena interkulturella förhållanden (90 procent), förhållanden i andra länder (87 procent) samt internationalisering och globalisering (84 procent), men även till ämneskunskaper (58 procent). Knappt hälften anser att det bidragit till kunskaper om hållbar utveckling (42 procent) och ytterst få (7 procent) anser att det bidragit till kunskaper om svenskt bistånd.

Resultaten visar också att spridningen av kunskaper främst sker inom den egna organisationen och genom informella möten (82 procent), seminarier (69 procent) och samtal när studenterna kommer hem (57 procent). Kunskaperna används främst som lärandemoment i kurser (71 procent) och som exempel i undervisningen (63 procent).

Många respondenter uppger att det finns utvecklingspotential för att sprida kunskaper som LP-verksamheten genererar. En del menar att nyckeln är att få fler lärare att engagera sig och delta i utbyten. Andra menar att det kommer att underlättas av de digitala möjligheter som pandemin medfört. Bland annat kan det bidra till tätare samarbeten före och efter mobiliteten och därmed gynna kunskapsspridningen. Någon uttrycker det så här:

Jag ser enorma möjligheter till detta [kunskapsspridning]. Alla lärare som gör utbyten kommer tillbaka fulla av nya kunskaper. Om vi kunde fortsätta arbetet med fler utbyten som sprids mellan medarbetarna så kan vi både skapa mycket kunskap och få en spridning på hela institutionen.

En annan person efterfrågar mer systematik i kunskapsbildning med hjälp av den nya tekniken:

Genom att på ett mer systematiskt sätt använda (och integrera) såväl kunskap som kompetens hos varandra som partners i den egna undervisningen, både under mobilitetsperioder (för lärare), men också genom de digitala möjligheter som vi har utvecklat under pandemin. Detta skulle komma såväl lärare som studenter till godo. Nu finns incitament för att ett tätare samarbete också kan fungera inför och efter en mobilitet.

Endast en tredjedel uppger att de känner till att det finns en lärosätesövergripande strategi för LP-verksamheten. I de fall det finns är den så gott som alltid kopplad till Agenda 2030. Några respondenter säger att en sådan övergripande strategi skulle kunna underlätta kunskapsspridningen och verksamheten i stort, vilket citaten exemplifierar:

Jag ser vikten av att det ska finnas en övergripande högskolestrategi. Vi samordnar projekten i samband med ansökan men vi skulle kunna göra så mycket mer vad gäller spridning av kunskap. Vi inväntar beslut

om högskolans övergripande mål för internationalisering, hållbar utveckling och samverkan.

LP ingår på lärosätet i det större arbetet kring globalt engagemang och agenda 2030, men det finns klar utvecklingspotential för att på ett lärosätesövergripande plan ta fram en särskild strategi och arbeta bredare med kunskapsbyggande och disseminering.

En del anser även att kunskapsspridningen underlättas om samarbeten inleds på avancerad utbildningsnivå eller om samarbetet blir bredare och utvecklas på forskarutbildningsnivå.

Indikatorn för dimensionen *kompetenser och stödstrukturer* hamnade på indexvärdet 68, vilket anger *ganska hög grad*. De frågor som ligger till grund för indikatorn och som drar upp medelvärdet för denna dimension är utvecklad interkulturell kompetens samt kompetens att bedriva internationellt samarbete. Åt andra hållet visar resultaten att stödstrukturer och incitament för engagemang anses ha utvecklats i *lägre grad*.

Konkretiseringsfrågorna visar att de stödstrukturer som har utvecklats enligt respondenterna främst är administrativt stöd vid ansökningar och slutrapportering (69 procent) samt stöd för planering och samordning. En vanlig uppfattning bland projektledare är dock att det är arbetskrävande för den enskilda läraren som vill engagera sig. Det stöd som är utvecklat är inte heller alltid kopplat till LP utan mer brett kring ett lärosätes internationella verksamhet. Samtidigt anges att på grund av det är så få LP-projekt på ett lärosäte blir det svårt att skapa centrala stödstrukturer för programmet. Mycket landar på enskilda lärare.

LP bygger alltså på ett personligt engagemang, vilket hela 90 procent anger som ett incitament för att engagera sig. Delvis är även politiska mål ett incitament (50 procent). Både enkätsvar och intervjuer visar att verksamheten inte är karriärfrämjande. Därför hamnar meritering (36 procent) och karriärfrämjande (22 procent) kanske oväntat högt som incitament till engagemang i LP. Incitamenten kan dock skilja sig åt beroende på om respondenterna även har haft inresande studenter/personal i åtanke. En del menar även att deltagandet kan vara meriterande och karriärfrämjande eftersom ett fördjupat samarbete kan leda till forskningssamarbeten och vara viktigt för den personliga kompetensutvecklingen.

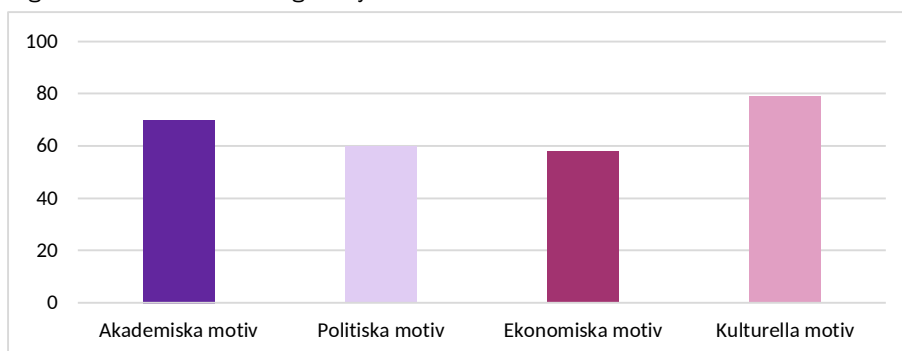
Bidrag till internationalisering

Indikatorn för internationalisering fick ett samlat indexvärde på 68, vilket anger att LP har bidragit i *ganska hög grad* till internationaliseringen.

I figur 9 framgår utfallet för de fyra indikatorfrågorna om LP-verksamhetens bidrag till lärosätenas internationalisering som ingår i mätningen.

De kulturella motiven är den aspekt av verksamheten som har bidragit mest, följt av de akademiska, politiska och ekonomiska motiven med fallande värden.

Figur 9: Internationaliseringens fyra motiv inom LP

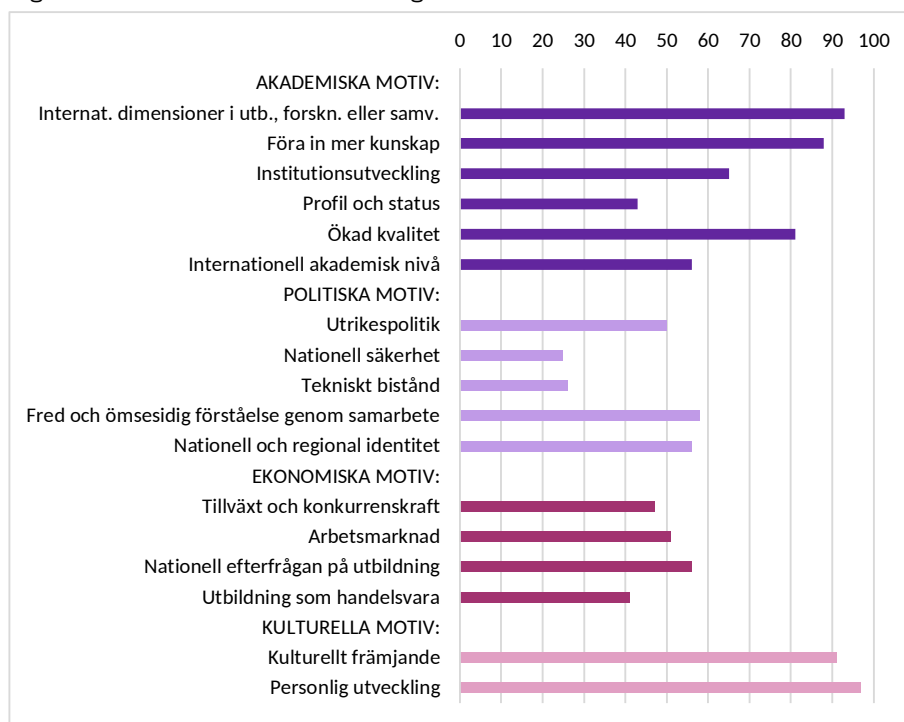
Utfallet för *akademiska motiv* för internationalisering fick indexvärdet 70 och anger att LP-verksamheten bidrar till att stärka dessa i *ganska hög grad*, främst inom den egna institutionen (se figur 9). Samtidigt resonerar vissa att bidraget från LP är mycket litet i relation till övrig internationell verksamhet. Den övriga internationella verksamheten är omfattande på de flesta lärosäten. En del respondenter har därför svarat i *liten grad*.

LP bidrar till en mer globaliserad utbildningsmiljö och till att vidareutveckla de mål och strategier vi har för internationalisering av forskning och utbildning. Kan dock inte uppskatta till vilken grad.

Sett till de aspekter som ingår bland konkretiseringsfrågorna (se figur 10) som kopplats till de akademiska motiven, så sticker bidraget till internationella dimensioner och nya kunskaper ut, tillsammans med ökad kvalitet i verksamheten. Samtliga har ett värde på runt 90 procent. Även utveckling av den institutionella verksamheten ligger väl till på 81 procent. LP bidrar dock i mindre utsträckning till att stärka den internationella akademiska nivån och minst till verksamhetens profil och status.

Figur 10: Motiv för internationalisering inom LP

Även resultatet för *politiska motiv* ligger ganska högt med ett indexvärde på 60 (se figur 9). Utfallet bland de relaterade aspekterna är relativt spretigt (se figur 10). Det som ses som mest bidragande är ömsesidig förståelse genom samarbetet, samt nationell och regional identitet. I svaren för två av aspekterna – nationell säkerhet och tekniskt bistånd – anger omkring hälften att de inte anser sig kunna eller velat svara på frågorna.

LP-verksamheten anses bidra minst till att stärka *Ekonomiska motiv* för internationalisering, indexvärde 58. Det är ändå en *ganska hög grad* (se figur 9). Enligt konkretiseringsfrågorna bidrar LP-verksamheten här främst genom positiva effekter på utbildningen genom en mer internationell karaktär, men även genom kunskaper som är attraktiva på arbetsmarknaden (se figur 10). Någon menar att samarbetet bidragit till popularitet hos studenter vid samarbetspartner samt att ryktet spridit sig i närområdet, Det har ökat förfrågningarna om samarbete. Andra är mer osäkra om sådana effekter.

LP-verksamhetens bidrag till att stärka *kulturella motiv* för internationalisering sticker ut med ett indexvärde på 79, vilket anger *mycket hög grad* (se figur 9). Både personlig utveckling och kulturellt främjande – genom spridning av kunskaper och förståelse mellan olika kulturer och värderingar – är uppenbarligen viktiga (se figur 10).

I enkätsvaren märks kommentarer om att LP-verksamheten i *allra högsta grad* bidragit till interkulturell förståelse men att det främst gäller deltagarna i utbytet, vilket citaten här ger uttryck för:

Det har främst bidragit till internationalisering för lärare, studenter inom det program som vi har ett LP samarbete. Det har inte i en stor

utsträckning spridit sig andra institutioner och akademiska program. Det är dock en viktig del i lärosätets satsning på internationalisering.

För de som har deltagit, antingen genom utbyten eller att ta emot inkommande studenter och lärare har det lett till personlig utveckling och utveckling av interkulturell kompetens.

Övriga bidrag från LP-programmet

De utvecklingsmöjligheter som nämns i enkätsvaren handlar främst om att öka antalet LP-projekt, att bredda till andra institutioner, arbeta över ämnesgränser, planera för kunskapsspridning och att dela med sig av erfarenheter.

Några lyfter fram utvecklingsmöjligheter kopplade till incitament i sina kommentarer. De säger att engagemang och intresse finns bland många lärare. En person menar att det är svårt att rekrytera lärare till mobilitet när lärare även arbetar kliniskt. De får inte loss tid och erfarenheten ses inte som tillräckligt meriterande. Det antyder att tid och incitament inom organisationen är en bristvara som även påverkar effekterna av programverksamheten.

En annan utvecklingsmöjlighet som beskrivs handlar om att ta tillvara inte minst den kunskap som kommer ur LP-verksamheten:

Vi behöver bli bättre på att tillvarata och integrera erfarenheter i undervisningen, att arbeta mer med case framtagna i samverkan med våra partners samtidigt som samarbetet måste vara till ömsesidig nytta.

Slutsatser och avslutande reflektioner

Detta är den första av tre delstudier som UHR genomför 2021 till 2023. Den har gett ökad kunskap om hur Praktikantprogrammet, MFS och LP bidrar till institutionell kapacitetsutveckling (IK) och internationalisering genom den verksamhet som bedrivs inom berörda organisationer. Inte minst har delstudien bidragit med kvantitativ kunskap om hur människor inom organisationerna värderar programverksamheternas bidrag.

Här kan det även vara värt att nämna att en utmaning – som de flesta studier brottas med på något sätt – är att verksamheterna inte sker som isolerade företeelser. Sådan är verkligheten, även om det analytiskt hade varit spännande att kunna bortse från vissa saker. Det har inneburit att respondenterna i viss mån ställts inför utmaningen att urskilja hur mycket de aktuella programmen bidragit till utvecklingen i relation till annan internationell verksamhet. Bedömningen är ändå att resultaten pekar i en tydlig riktning, och tolkningarna görs med det i åtanke.

De tre programmen bidrar till IK och internationalisering. Sammantaget kan konstateras att utfallet i huvudsak kan beskrivas som att programverksamheterna bidrar i *ganska hög grad*. Det innebär att programmen bidrar till att stärka kapaciteten och internationaliseringen inom de organisationer som är berörda. Det innebär också att det finns en bra grund för både fortsatt utveckling och uppföljning. Samtidigt behöver mätningen upprepas vid minst ett tillfälle för att bättre kunna indikera utveckling.

Programmen bidrar på ett tydligt sätt till institutionell kapacitetsutveckling. LP och Praktikantprogrammet i en lite större utsträckning än MFS. Samtidigt är skillnaden mellan programmen mindre än kanske kunde förväntas med tanke på olikheter i inriktning och fokus. MFS har en tydlig inriktning mot studenter som bedriver fältstudier – det vill säga mot individer – snarare än det kollektiva eller kollegiala fenomenet institutionell kapacitetsutveckling. Ändå bidrar även MFS tydligt till institutionell kapacitet. Trots mindre nivåskillnader på det övergripande utfallet på indikatornivå visar resultaten

en del olikheter och nyansskillnader.²⁵ De behöver utvecklas, i tur och ordning, först IK och sedan internationalisering.

Delstudiens fokus ligger på IK inom berörda organisationer i Sverige (även kallad intern IK), snarare än påverkan i partnerorganisationer eller annan extern verksamhet (extern IK). Samtidigt visar resultaten på en intressant form av IK som kan betecknas som mellanorganisatorisk.²⁶ Med mellanorganisatoriskt IK avses den förmåga till samverkan och arbete med hållbar utveckling som byggs upp tillsammans med andra organisationer. Det kan – för svenska aktörer – omfatta både det konkreta samarbetet med aktörer i partnerländer eller UHR:s administration eller i styrningen av specifika delar av verksamheten.

I samma riktning belyser flera av respondenterna i delstudien att MFS och LP har mycket att vinna på om det går att integrera delar av programverksamheterna för att skapa samverkan och synergier. Det gäller både stödstrukturer genom exempelvis administration och utbyte av kontakter och kunskaper. Här lyfts även fördelar med att använda forskningsprojekt på samma sätt. Liknande resonemang förs om Praktikantprogrammet. Det föreslås kunna knytas närmare högskolor och universitet. Exempelvis nämns möjligheten att lärosätena skulle kunna dra nytta av kontakter inom partnerorganisationerna. Det upplägget anses ha stor potential att komma alla parter till del (se vidare bilaga 3).

I denna delstudie framträder framför allt en mer allmänt orienterad kapacitetsutvecklande strävan inom Praktikantprogrammet. Vid lärosätena är det inte lika uttalat. Och även om programmen bidrar till – det här aktuella begreppet – IK på lärosätena och i praktikantorganisationerna förekommer enligt respondenterna i undersökningen knappast något uttalat strategiskt arbete för att främja en institutionell eller annan kapacitetsutveckling. Åtminstone uppfattar de sig inte vara involverade i sådana diskussioner, vilket inte hindrar att de förs av andra.

Distinktionen mellan begreppen problematiserades inte, vare sig i enkäten eller intervjuerna. Orden är delvis kända men få diskuterar fenomenet och ännu färre arbetar aktivt och uttalat för kapacitetsutveckling i någon

---

25. Eftersom det är första gången mätningen av indikatorer görs är nivån på utfallet både intressant och svårt att bedöma. Eftersom jämförbara mätningar saknas blir det en fråga om förväntningar på utfall. Det är ett nolläge som mäts. Det är svårt att värdera utfallet i termer av bra eller dåligt, eller starkt eller svagt. Någon uttrycker under en intervju att de förväntat ett något högre utfall för LP. Någon annan var positivt överraskad, eftersom det fanns en farhåga att mätningen av IK inom MFS-programmet skulle vara missriktad – ”sänker jag hela programmet nu, genom att besvara enkäten?”. Om det vore så är misstaget inte MFS, utan delstudiens felformulerade fråga. För utfallet för MFS är något lägre än för övriga program. Det är väntat i den här mätningen där fokus ligger på effekter inom de svenska organisationer som deltar, och där båda indikatorerna primärt fångar kollektiva eller kollegiala fenomen. Fokus i MFS ligger på studenterna som söker och genomför sina fältstudier relativt självständigt – med individens upplevelser i blickfånget (jämför individuell resursbas). Överraskande är snarare att skillnaderna i utfallet mellan programmen är så pass små.

26. Teoretiskt är detta bekant, se exempelvis Polk 2011; Wang, Deutz & Chen 2017; Domorenok, Graziano & Polverari 2021. Empiriskt är det intressant eftersom uppdraget var att specifikt undersöka den IK som sker hos svenska aktörer. Det innebär inte med nödvändighet att den IK som sker ska vara uteslutande ”intern”. Men det är intressant att den så påfallande också är mellanorganisatorisk.

form. Detta utfall – som framträder i enkätens fritextsvar och framför allt i uppföljande intervjuer – är förväntat. Däremot sker mycket arbete – under andra benämningar och med andra centrala begrepp – som indirekt eller direkt bidrar till institutionell kapacitetsutveckling. Det är det arbetet som fångas in i denna delstudie. Begreppet i sig är teoretiskt abstrakt och har sitt ursprung bland annat inom FN:s globala policyvärld och styrmodeller. Därför är det inte förvånande att begreppet inte används till vardags i de sammanhang som har undersökts. Men det kan försvåra för att strategiskt styra verksamheten i den riktningen om begreppet undviks.

MFS- och LP-verksamheternas bidrag till *internationalisering* inom lärosätena är tydligt, om än något mindre än för institutionell kapacitetsutveckling. Resultaten tyder på att det kan förklaras av att lärosätena ofta redan har en omfattande internationalisering. Därför upplevs bidraget från dessa relativt sett begränsade programverksamheter som mindre påtagligt i helheten. Internationaliseringens status på många lärosäten kan också uppfattas som så självklar i dag att reflektioner kring motiven för detta, som enkäten fokuserade på, kan utmana. Vår tolkning är att internationaliseringsutredningen just därför diskuterar motiven till lärosätenas internationalisering. Det vill säga att mana till reflektion kring något viktigt som riskerar att framstå som självklart.²⁷

Resultaten visar samtidigt tydligt att programmen stärker de kulturella och akademiska motiven för internationalisering – för LP till och med i mycket hög grad. Bland aspekterna som kopplas till de akademiska motiven är det tydligt att båda programmen bidrar genom att föra in internationella kontakter, samt mer kunskap i lärosätenas kärnverksamhet och bidrar därigenom till ökad kvalitet i verksamheten. Kopplat till de kulturella motiven bidrar MFS och LP enligt resultaten mycket tydligt till både personlig utveckling och kulturellt, där spridning av kunskaper och förståelse mellan olika kulturer och värderingar sticker ut extra mycket. Utslaget för de politiska och ekonomiska motiven är svagare, vilket delvis ska förstås som att de uppfattas som mer abstrakta.

För att återknyta även till de övergripande motiven som utvecklas i internationaliseringsutredningens slutbetänkande²⁸, framkommer i resultatet att verksamheten inom MFS och LP på olika sätt bidrar till att stärka även dessa. De kontakter och utbyten som sker inom programmen bidrar till att stärka de interna relationerna. Även om det faller utanför denna studie så är det högst troligt att även kännedomen om Sverige stärks genom internationella kontakter och samverkan inom programverksamheterna. Resultaten ger också tydliga indikationer på att kunskaperna och kvaliteten inom utbildning och i viss mån även forskning stärks genom programverksamheterna. Det är därför inte långsökt att dra slutsatsen att programmen i någon mån bidrar till en så kallad kunskapsdiplomati.

---

27. Se Gallie 1956; Connolly 1993, om betydelsen av att fortsätta diskutera viktiga begrepp även om de framstår självklara, för att de inte ska riskera att tyna bort.

28. SOU 2018:78.

Talangmobilitet och så kallad kunskapsdiplomati är kraftfulla utrikespolitiska verktyg som stater världen över använder sig av för att främja kunskapsuppbyggnad och skapa relationer med framtida beslutsfattare. Internationella studenter och forskare som vistats i Sverige är även viktiga vidareförmedlare av svenska erfarenheter, värderingar och kompetenser.²⁹

De tre programmen genomsyras av *Agenda 2030*. De präglas av hållbarhetstänkande. Inbäddat i resultaten finns tydliga kopplingar till det. Inte minst på sättet respondenterna anser att deras verksamhet bidrar. Verksamheten som bedrivs inom programmen har länge formats i ett biståndspolitiskt eller utvecklingsstrategiskt tänkande. I synnerhet MFS och LP har verkat i ett utbildningspolitiskt sammanhang. Det gör att både mål 4 och 17 står i fokus för många av de berättelser som framkom under intervjuerna. Målen hänger ihop, utbildning och partnerskap utvecklas i växelverkan genom dessa program.

När respondenterna för de tre programmen får berätta fritt vad som är kärnan i deras verksamhet så framträder nyttan och glädjen i att lära och bidra till en hållbar utveckling tillsammans med andra, att se människor växa kunskapsmässigt och kunna rusta dem för resten av livet. Flera påtalar på olika sätt att teoretiska kunskaper visserligen är viktiga, men att det ger betydligt djupare insikter att utbyta kunskaper och erfarenheter genom att arbeta tillsammans med människor som också brottas med dessa utmaningar. Det är även kring sådan samverkan som nödvändiga kontakter, kunskaper och kompetenser byggs på ett naturligt sätt för att nå de globala målen. De eldsjälar som har haft och har stor betydelse för programverksamhetens praktiska utformning är ofta besjälade av dessa frågor, både personligt och yrkesmässigt. Deras engagemang säkerställer mycket av det hållbarhetstänkande som genomsyrar verksamheten inom dessa program. Därför blir stödstrukturer för engagerade människor att bedriva den sortens verksamhet som de tre programmen syftar till centrala för att nå de globala hållbarhetsmålen.

I ett senare led görs en övergripande analys av de tre delstudiernas resultat. Det kommer att presenteras i en slutrapport. Där kan programmets bidrag till arbetet för att nå de globala målen behandlas mer uttalt.

---

29. SOU 2018:78, s. 293.

Referenser

- Altbach, P G & Knight, J (2007): The Internationalization of higher education: Motivations and realities. *Journal of Studies in International Education*. 2007: 11 (3-4).
- Brodow, U (2003): Lära över gränser: Internationella kontakter i den svenska grundskolan i ett skolutvecklingsperspektiv. Karlstad: Karlstad University Studies.
- Capacity Development (2018). United Nations Development Group (UNDG). unsdg.un.org/sites/default/files/UNDG-UNDAF-Companion-Pieces-8-Capacity-Development.pdf. Hämtad 2021-12-22.
- Catasús, B, Gröjer, J-E, Högberg, O & Johrén, A (2017): Boken om nyckeltal. Malmö: Liber.
- Christensen, T & Lægreid, P eds (2001): *New Public Management: The transformation of ideas and practice*. Aldershot: Ashgate.
- Connolly, W E (1993): *The Terms of Political Discourse*. Oxford: Blackwell.
- DAC in Dates (2006). The History of OECD's Development Assistance Committee. www.oecd.org/dac/1896808.pdf. Hämtad 2021-12-22.
- de Wit, H (2002): *Internationalization of Higher Education in the United States of America and Europe: A Historical, Comparative, and Conceptual Analysis*. London: Greenwood Press.
- De Wit, H (2015): Who owns internationalization? *University world news*. 16 january 2015. www.universityworldnews.com/post.php?story=20150113140806307. Hämtad 2021-12-22.
- Domorenok, E, Graziano, P & Polverari, L (2021): Introduction: Policy integration and institutional capacity: theoretical, conceptual and empirical challenges. *Policy and Society*, 40 (1): 1-18.
- Esaiasson, P, Gilljam, M, Oscarsson, H, Towns, A E & Wängnerud, L (2017): *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Wolters Kluwer.
- ESV (2007): Resultatindikatorer – en idéskrift. Ekonomistyrningsverket. Rapport 2007:32.
- Gallie, W B (1956): Essentially Contested Concepts. *Proceedings of the Aristotelian Society*. 56: 167-198.
- Hahn, K & Teichler, U (2005): Internationalisation Mainstreaming in German Higher Education. In Futao H, Yokoyama K, & Huang F eds: *Globalization and higher education*. Hiroshima: University of Hiroshima Research Institute for Higher Education.

- Handbok för utveckling av indikatorer (2020): Socialstyrelsen. www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handboker/2020-8-6877.pdf. Hämtad 2021-12-01.
- Healey, P, Magalhães, C, Madanipour, A & Pendlebury, J (2003): Place, Identity and Local Politics: Analysing initiatives in deliberative governance. In Hajer, M A & Wagenaar, H eds: *Deliberative Policy Analysis: Understanding Governance in the Network Society*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hudzik, J K (2015): *Comprehensive Internationalization: Institutional pathways to success*. New York: Routledge.
- Jibeen, T & Asad Khan, M (2015): Internationalization of Higher Education: Potential Benefits and Costs. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)*, 4 (4): 196–199.
- KAPAME – Strategi för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder som stöder Agenda 2030 för hållbar utveckling (2018). www.regeringen.se/land--och-regionstrategier/2018/07/strategi-for-kapacitetsutveckling/. Hämtad 2021-12-14.
- Klemenčič, M (2017): Internationalisation of Higher Education in the Peripheries: The ‘gear effect’ of integrated international engagements. In Jones E, Gacel-Ávila J, de Wit H & Jooste N eds: *The Globalization of Internationalization*. New York: Routledge.
- Knight, J (2004): Internationalization Remodeled: Definition, Approaches, and Rationale. *Journal of Studies in International Education*, 8(1): 5–31.
- Knight, J & International Association of Universities (2006): Internationalization of higher education: New directions, new challenges. 2005 IAU Global Survey Report. Paris: International Association of Universities. www.researchgate.net/publication/44836500_Internationalization_of_higher_education_new_directions_new_challenges_2005_IAU_global_survey_report. Hämtad 2021-12-22.
- Magalhães, C, Healey, P & Madanipour, A (2002): Assessing Institutional Capacity for City Centre Regeneration: Newcastle’s Grainger Town. In Cars, G, Magalhães, C, Healey, P & Madanipour, A eds: *Urban Governance, Institutional Capacity and Social Milieux*. Aldershot: Ashgate.
- Norell Bergendahl, A (2016): *Den ohållbara resan mot det hållbara resandet: En studie av institutionella förutsättningar för att bedriva planering för hållbart resande i Stockholmsregionen*. Stockholm: Kungliga Tekniska högskolan.
- North, D C (1990): *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ota, H (2018): Internationalization of Higher Education: Global trends and Japan’s challenges. *Educational Studies in Japan: International Yearbook*, 12: 91–105.

Polk, M (2011): Institutional Capacity-building in Urban Planning and Policymaking for Sustainable Development: Success or Failure? *Planning Practice and Research*, 26: 185–206.

Scott, W R (1995): *Institutions and Organizations*. Thousand Oaks: Sage.

SOU 2018:3 En strategisk agenda för internationalisering. Delbetänkande av Utredningen om ökad internationalisering av universitet och högskolor.

SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige. Slutbetänkande av Utredningen om ökad internationalisering av universitet och högskolor.

ToolKit for Capacity Development (2010). European Commission. www.susana.org/en/knowledge-hub/resources-and-publications/library/details/2347?pgrid=1. Hämtad 2021-12-22.

UHR (2018): Rekryteringspool för internationellt utvecklingssamarbete? Utvärdering av Minor Field Studies (MFS), Linnaeus-Palme och Praktikantprogrammet. Universitets- och högskolerådet. Rapport 2018:7.

UHR (2020a): Breddad rekrytering till Linnaeus-Palme och Minor Field Studies (MFS). Universitets- och högskolerådet. Rapport 2020:7.

UHR (2020b): Relevanta program i en föränderlig värld. Universitets- och högskolerådet. Rapport 2020:8.

UHR (2020c): Budgetframställan till Sida 2021–2023: För programverksamhet som administreras av Universitets- och högskolerådet. Universitets- och högskolerådet. Diarienummer: 01215–2020.

UHR (2021a): Linnaeus-Palme och lärarutbildningarna. Universitets- och högskolerådet. Rapport 2021:5.

UHR (2021b): Stärkta partnerskap för ett globalt genomförande av Agenda 2030. Universitets- och högskolerådet. Rapport 2021:10.

Universitetskanslersämbetet (1974): Utbildningens internationalisering. Slutbetänkande från UKÄ:s internationaliseringsutredning.

Wang, W, Deutz, P & Chen, Y (2017): Building institutional capacity for industrial symbiosis development: A case study of an industrial symbiosis coordination network in China. *Journal of Cleaner Production*, 142: 1571–1582.

www.tzonline.org/pdf/institutionaldevelopment.pdf#:~:text=Capacity%20building%20is%20a%20comprehensive%20process%2C%20which%20includes,context%20be%20considered%20in%20devising%20capacity%20development%20strategies. Hämtad 2022-01-04.

Zolfaghari, A Shatar Sabran, M & Zolfaghari, A (2009): Internationalization of higher education: Challenges, strategies, policies and programs. *US-China Education Review*, 6 (5).

Bilaga 1: Uppdraget

Den här delstudien handlar brett om svenska aktörers kapacitet att bedriva internationellt samarbete med aktörer i låg- och medelinkomstländer med målet att förverkliga de globala målen i Agenda 2030. Mer konkret handlar det om lärosäten och organisationer som deltagit i den utbytes- och stipendieverksamhet som Universitets- och högskolerådet (UHR) administrerar och utvecklar.

De program som ingår är Praktikantprogrammet, Minor Field Studies (MFS) och Linnaeus-Palme (LP). Det finns likheter, men också väsentliga skillnader mellan programmen. Mycket av det framkommer allteftersom i delstudien. Inledningsvis kan det vara viktigt att klargöra några principiella skillnader kopplade till organisation och inriktning på verksamheten.

Skillnaderna i huvudmannaskapet har redan konstaterats. Medan Praktikantprogrammet rymmer många olika typer av organisationer, som på arbetar med bistånds- och utvecklingsfrågor i andra länder, bedrivs LP och MFS av lärosäten. En annan skillnad är att medan LP är decentraliserat och ofta bedrivs på institutionsnivå är MFS centraliserat. Ytterligare en skillnad är att MFS och Praktikantprogrammet primärt skickar ut individer (studenter respektive praktikanter) medan LP arbetar med utbyte av både individer och grupper (i projektform).

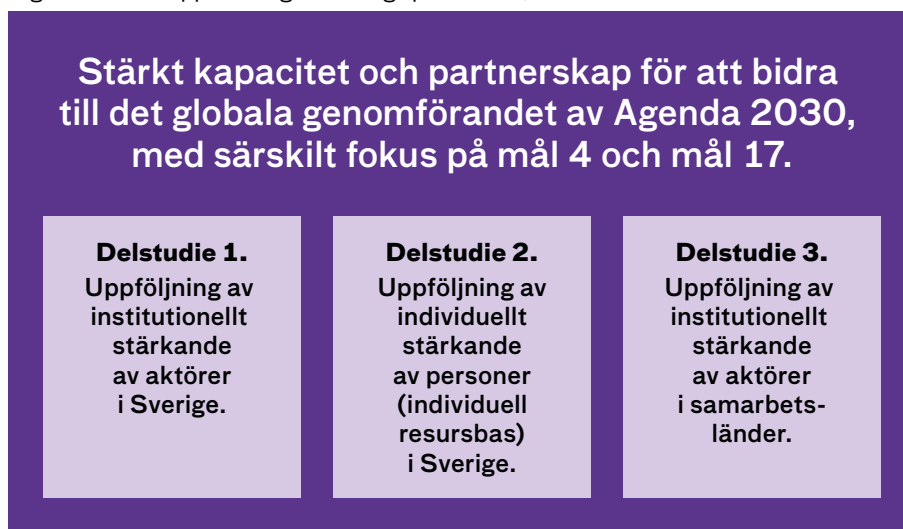
I de flesta fall innebär programverksamheterna att det upprättas samarbete och även partnerskap mellan aktörerna i Sverige och samarbetslandet. En del samarbeten sker avgränsat under en samarbetsperiod och andra mer långsiktigt och strategiskt. UHR arbetar kontinuerligt och systematiskt med att utveckla programmen. Denna delstudie är ett led i det arbetet, för att följa upp mål och resultat.

Delstudiens övergripande mål är:

... att undersöka hur UHR:s program som finansieras från biståndsramen via Sida bidrar till det globala genomförandet av Agenda 2030, med särskilt fokus på mål 4 och 17.

Inom ramen för detta mål har tre delstudier formulerats. Delstudierna ska genomföras för att möta behovet av fördjupad kunskap om vad programmen leder till hos deltagande organisationer och individer. De tre delstudierna rapporteras separat. Därefter är avsikten att de samlas i en slutrapport för treårsperioden, där det ovanstående målet åter är i blickfånget.

Figur 11: Slutrapporteringens övergripande mål, med tre delstudier

Inom ramen för UHR:s kontinuerliga och systematiska förändringsarbete har ett antal indikatorer tagits fram. De ska följas upp under treårsperioden (se Inledning).

Bilaga 2: Enkätens utformning, urval, svarsfrekvens och källdiskussion

Här presenteras enkäternas och intervjuernas utformning i relation till respondentgrupper, samt urval av respondentgrupper och svarsfrekvens.

Enkätens utformning i relation till respondentgrupper

Enkäten finns i tre versioner, en för varje program. Strukturen i enkäterna är densamma och frågorna är tematiskt identiska. Däremot varierar ordalydelsen, och språkbruket är anpassat till respektive program.

Enkäterna utformades för att kunna besvaras både av personer med central och samordnande funktion inom programverksamheten och personer som arbetat mer konkret på "verksamhetsnivå". På lärosätena handlar det exempelvis om institutionsnivå. Det är inte självklart att dessa ambitioner går att förena. Eftersom indikatorerna är inriktade till denna verksamhetsnivå gör det att personer i centralt samordnande funktioner kan ha svårt med detaljkännedom och uppfatta vissa frågor i enkäten som perifera för deras verksamhet. Och det är en vital del av administrativa och andra stödfunktioners kunskaper och insikter om den verksamhet de administrerar och stöder. Om avsikten hade varit att specifikt följa upp institutionell kapacitetsutveckling (IK) inom den administrativa verksamheten hade upplägget varit ett annat (se resultat kopplat till utfallet för olika respondentgrupper i bilaga 6).

Enkätens utformning och urval av respondentgrupper

Urvalet av respondentgrupper syftar till att ge en bred förståelse för hur verksamheten inom de tre programmen har påverkat den institutionella kapacitetsutvecklingen och internationalisering. I tabell 1 anges dessa grupper per program.

Tabell 1: Respondentgrupper per program

	LP	MFS	Praktikantprogrammet³⁰
Centrala funktioner	LP-samordnare.	MFS-handläggare och bedömnings-grupp.	Kontaktperson och samordnare för programmet inom: Direktförmedlande organisationer. Vidareförmedlande organisationer.
"Verksamhetsnivå"	Sökande, kontaktperson eller projektägare.	Handledare.	Kontaktpersoner i mottagande organisationer via vidareförmedlande organisation.

30. I Praktikantprogrammet ingår de av Sidas strategiska partnerorganisationer (SPO) som deltagit, men även organisationer som har tagit emot medel av Sidas vidareförmedlande SPO.

Utgångspunkten för urvalet av respondenter var att de helst skulle ha planerat, genomfört och därmed ha erfarenhet av en hel projektomgång – från ansökan till slutrapport. Exakt vad det innebär varierar något mellan programmen.³¹ Men hänsyn till pandemin gjordes urvalet även med utgångspunkt i den senast fullt genomförda omgången, ansökningsomgången 2018. Det är inte optimalt, och är en eftergift till rådande omständigheter. Rimligen har det påverkat resultatet, främst eftersom respondenternas minnesbilder är äldre.

Svarsfrekvens i enkätundersökningen

Totalt medverkade respondenter från 28 lärosäten för LP, 36 lärosäten för MFS och 15 organisationer för Praktikantprogrammet. Omräknat till individer, fick 377 personer enkäten och 209 besvarade den. Det ger en svarsfrekvens på 55 procent. Svarsfrekvensen för respektive program är:

- LP – 62 procent.
- MFS – 52 procent.
- Praktikantprogrammet – 56 procent.

Svarsfrekvensen bedöms vara tillräckligt hög. Givet ambitionen med den statistiska analysen är materialet användbart.

Enkäterna har på förhand validerats i flera steg. I första hand har det skett med kollegor vid myndigheten: handläggare och utvecklare vid Avdelningen för internationellt samarbete samt utredare vid Avdelningen för analys, främjande och tillträdesfrågor. I andra hand med samordnare, handläggare, administratörer eller andra representanter för programmen vid lärosäten och organisationer. Dessutom har resultaten av enkätundersökningarna både validerats och förstärkts i efterhand genom uppföljande intervjuer.

Urval av respondentgrupper i uppföljande intervjuer

Intervjuerna har haft två huvudsakliga uppgifter i delstudien som komplement till enkäterna. Den första är att validera indikatorerna i sig och på det sätt de utformats i enkäterna. Helt enkelt, mäts rätt saker och på rätt sätt? Inte minst viktigt är att säkerställa att det som mäts fångar något betydelsefullt för verksamheterna, att resultaten av mätningen uppfattas som väsentliga och i förlängningen att slutsatser framstår som relevanta och användbara. Den andra uppgiften – direkt kopplad till syftet med delstudien – är att bidra till kunskap om vad IK respektive internationalisering innebär och bidrar med på lärosäten och i praktikantorganisationer.

Två typer av intervjuer har genomförts:

Den första typen av intervju har valideringsfokus. Intervjuerna genomfördes i grupp och i tre varianter med företrädare för respektive program: cirka fem personer per grupp. Urvalet gjordes slumpvis bland dem som i enkäten uppgett sig villiga att fortsätta delta i delstudien (se mer om urvalet nedan), men med kriteriet att täcka in de grupper som besvarat enkäten.

---

31. Se programmens upplägg: www.utbyten.se/program.

Intervjuerna genomfördes i semistrukturerad form. Varje intervju inleddes med en presentationsrunda av deltagarna, en kortare återkoppling till syftet med delstudien och hur enkäten och intervjun kommer in i sammanhanget, för att sedan övergå i en kort presentation av resultaten. Därefter fördes ett samtal om resultaten, väglett av några övergripande teman:

- Validera indikatorn/enkäten.
- Pröva preliminära resultat.
- Inventera lärande exempel.

I mån av tid diskuterades även vad IK respektive internationalisering innebär inom lärosäten och i praktikantorganisationer, samt hur arbetet med programverksamheten bidrar till det. Utfallet av samtalen är att enkäterna har fungerat väl, både sett till strukturen och frågorna. Vissa frågor må ha uppfattats svåra att besvara för enskilda individer. Över lag verkar frågorna och enkätstrukturen inte ha vållat några bekymmer för respondenterna, annat än i viss mån för personer i samordnande funktion (se vidare nedan).

Den andra typen av intervju hade fokus på programverksamheten. De genomfördes enskilt och med två företrädare för respektive program. Totalt genomfördes sex intervjuer. Urvalet baserades på en grov analys av fritextsvaren i enkäten, och med hänsyn till vilka lärosäten och individer som deltog i gruppintervjun. Syftet med den uppföljande intervjun var att fördjupa kunskapen om programverksamheten och eventuella lärande exempel samt att få fördjupad förståelse för programföreträdarnas erfarenheter och utvecklingsarbete. Tillsammans med respondenternas fritextsvar i enkäten diskuterades följande teman:

- Nyttan av kontakter med andra länder och hur den kan växlas upp.
- Synergi- och spridningseffekter till andra delar av verksamheten eller annan samverkan.
- Eldsjälarnas betydelse.
- Kopplingar till arbetet med Agenda 2030.

Sammanfattningsvis om båda typerna av intervju: Totalt deltog 20 personer. De representerade centrala eller mer verksamhetsnära funktioner, eller annorlunda uttryckt, både strategiska och praktiska synsätt på programverksamheten. Urvalet byggde på en kombination³². Intervjun spelades in för att utredarna skulle kunna gå tillbaka till materialet under analysen. Materialet destrueras därefter. Två utredare deltog, en som samtalsledare och en som analytiker; analytikern återkopplade i slutet av intervjun vilka huvudsakliga lärdomar utredarna tog med sig. I gruppintervjuerna deltog även en programhandläggare från UHR, dels för att representera programmet, dels för att lyssna och dra lärdom av utbytet.

Exkluderade respondenter i indexet

Som nämndes i rapporten har "vet inte"-alternativen exkluderats i beräkningen av index. För att kompensera för effekter i de sammanräknade utfal-

---

32. Urvalskriterier: Villig att ställa upp, Funktion, Använt svenska som språk i fritextsvar, Spridning lärosäten samt Kön.

len för olika dimensioner och i indexvärdet exkluderades även respondenter som inte svarat på minst hälften av de frågor som ingår enligt följande:

Inom indikatorn för IK krävdes giltiga svar, det vill säga något annat svar än "vet inte", på minst:

- Två av fyra frågor inom dimensionen Kontakter och samarbeten
- Tre av fem frågor inom dimensionen Kunskapsbildning
- Tre av fem frågor inom dimensionen Kompetenser och stödstrukturer
- Två av tre dimensioner giltiga svar enligt kriterierna på dimensionerna ovan för det samlade indexvärdet

Inom indikatorn för internationalisering krävdes giltiga svar, det vill säga något annat svar än "vet inte", på minst:

- Två av fyra frågor

Gallringen fick mycket begränsade effekter, endast ett fåtal respondenter som föll bort. Vissa av dem som svarade "vet inte" angav en anledning i fritextsvaren. Sådana anledningar kom ibland från central eller administrativ personal, som angav att de inte hade tillräcklig insyn i den konkreta verksamheten. Respondenterna hade i något högre grad också svårt att svara på en del av frågorna om internationalisering.

Över lag har centrala administratörer och handläggare uppfattat enkäten som något svårare att besvara än personer som mer handgripligt är involverade i det vardagliga programarbetet. Samtidigt har de många gånger bättre överblick över den totala verksamheten, vilket gör att de har delvis andra synsätt och erfarenheter av programarbetet och dess spridningseffekter. Vidare verkar nyanställda personer ha haft svårare att förhålla sig till frågorna. Samtidigt är dessa svårigheter i sig en indikation på de fenomen som delstudien ska fånga, framför allt institutionell kapacitet. Administratörer och nyanställd personal, som inte känner verksamheten lika bra som de som varit med ett tag, signalerar utvecklingspotential gällande institutionell kapacitetsutveckling.³³

---

33. Ytterligare en fråga på detta tema rör huruvida nya och gamla verksamheter har besvarat indikatorfrågorna olika. Rimligen tar det tid att etablera IK (se UHR 2021b), varför utfallet på IK-indikatorn borde skilja sig åt i detta avseende. Men denna och en lång rad andra bakomliggande variabler med potential att förklara utfallet ingick inte i uppdraget. Uppdraget var att med indikatorer mäta utfallet, inte systematiskt förklara det. Däremot ligger det kvar som en uppmaning att överväga inför eventuella uppföljningar av denna mätning, även utanför de konkretiseringsfrågor som ingår i delstudien.

Bilaga 3: Delstudiens två centrala begrepp och indikatorer

I denna bilaga finns en fördjupning av centrala begrepp och indikatorer; vissa överlappningar förekommer (se åter avsnittet Något om ansatsen, metoderna och centrala begrepp). Bilagan möjliggör bättre förståelse av varifrån begreppen kommer och varför indikatorerna är utformade som de är. Dessutom klargörs hur resultaten kan länkas till det globala genomförandet av Agenda 2030, i synnerhet mål 4 och 17 (se bilaga 1).

I bilagan ges inledningsvis en översiktlig bild av vad en indikator är och hur vi arbetat med de aktuella indikatorerna för att ta fram de två index som sedan används för att presentera resultaten i delstudien. Därefter presenteras begreppen och indikatorernas principer i tur och ordning: först institutionell kapacitetsutveckling (IK) och därefter internationalisering.

Något om indikatorer och index

Som nämnts utgör mätningen av två indikatorer kärnan i delstudien. Konkret har mätningen genomförts med hjälp av enkäter. I detta avsnitt introduceras mätningens utgångspunkter och genomförande. Inom ramen för detta presenteras även metoden, det vill säga hur enkäter med indikatorfrågor tagits fram och analyserats samt hur resultaten återges med hjälp av ett index.

Med indikator avses här som ett mått för att påvisa eller antyda en förändring som är svår att mäta, eftersom den inte är enkelt observerbar. Exempelvis är graden av IK svår att direkt uppfatta, och kräver därför en indirekt mätmetod. Till skillnad från andra mått eller nyckeltal, som kan ha liknande funktion, anger indikatorn utöver en lägesbeskrivning även en riktning. Det kan också uttryckas som att nyckeltalet "mäter" läget i ett visst avseende, medan indikatorn kan länkas till exempelvis övergripande mål och därmed även anger graden av måluppfyllelse.³⁴ Det innebär bland annat att ett högt värde anger något positivt eller bra, och ett lägre värde visar något negativt eller dåligt.³⁵ Vidare ger indikatorn ingen faktisk kunskap, i absoluta tal, om huruvida målet nås eller inte, men väl en "indikation" om att målet nåtts eller är på väg att nås.

Indikatorer kan på det sättet ge ett bra underlag för reflektion, diskussion och utvecklingsarbete. Dessutom finns en bra grund för att konstruera tids-serier, genom att upprepa mätningarna och göra jämförelser över tid. Särskilt gäller det om – som i detta fall – indikatorn är länkad till ett övergripande mål. Att följa upp, mäta eller indikera hur övergripande målformuleringar uppfylls är ofta utmanande. Övergripande målformuleringar har en tendens

---

34. Catasús et al 2017.

35. Se Handbok för utveckling av indikatorer 2020.

att vara sammansatta och oprecisa. Ett sätt att försöka följa upp, mäta och indikera måluppfyllelse är då att förenkla komplexiteten genom att formulera "enkla" indikatorer, som exempelvis räknar aktiviteter kopplat till genomförandet av målet. Ett annat sätt är att inte försöka reducera komplexiteten, utan formulera ett mått som på olika sätt angriper och fångar in olika aspekter av det övergripande målet.³⁶ I delstudien valdes det senare. I sammanhanget görs det lämpligen genom att skapa ett index, vilket vi återkommer till nedan.

I relation till denna delstudie fanns en osäkerhet om i vilken mån begreppen IK respektive internationalisering är bekanta på svenska lärosäten och i praktikantorganisationer. Ingår de i vokabulären, i vardagligt arbete och strategiskt tänkande? Det var oklart om det är möjligt att förvänta sig insiktsfulla svar på direkta frågor om begreppen och indikatorerna. För att om möjligt överbrygga osäkerheten mäts indikatorerna indirekt. Det sker genom att mer vardagliga och verksamhetsnära frågor ställs; frågor som är begreppsligt och teoretiskt kopplade till det empiriska fenomenet. Konkret innebär det att orden institutionell kapacitetsutveckling respektive internationalisering förekommer ytterst sparsamt bland enkätfrågorna (se bilaga 4 och 5).

Metodologiskt innebar ambitionen att skapa ett index att de övergripande indikatorerna bröts ned i mindre delar. De kallades dimensioner/motiv respektive indikatorfrågor. I princip kan varje indikatorfråga ses som en "miniatyrindikator", som fångar en avgränsad del av den övergripande indikatorn. Enskilt har varje indikatorfråga ganska lite att berätta om helheten, men de möjliggör för mer detaljerad analys och förståelse för indikatorn i sin helhet. Vad i helheten som fungerar mer eller mindre bra, och kanske var störst utvecklingspotential finns. Det innebar också att indikatormättet indexerades, det vill säga, den övergripande indikatorn delas in i delar och mätbara variabler i detta fall enkätfrågor som efter datainsamlingen vägs samman i ett gemensamt mått, ett index.³⁷

Det index som tas fram för respektive övergripande indikator är ett sätt att åskådliggöra resultatet. Det ger ett indexvärde som är jämförbart mellan programmen och mellan olika dimensioner av programmen.³⁸ Indexet ligger också som grund för framtida eventuella tidsserier, och betraktelser över hur programmen utvecklas över tiden.

---

36. Se ESV 2007.

37. Intelligens brukar också mätas på detta indirekta sätt, och presenteras som poäng på en skala. De flesta är nog överens att intelligensmätning inte ska göras genom självskattning. Det kräver en mer objektiv ansats. Även högskoleprovet är i princip konstruerat så, för att fånga fenomenet "lämplighet att bedriva högskolestudier". Det är konstruerat kring olika uppgifter eller dimensioner som anses vara viktiga för fenomenet och består av en lång rad enskilda indikatorfrågor som i slutänden ger ett samlat poängmått. Esaiasson et al 2017.

38. Det indexerade indikatormättet som tas fram är en beroende variabel. Det innebär att respektive variabel som ingår i index (indikatorfrågorna i enkäten) anses vara sinsemellan (begreppsligt och teoretiskt) relaterade och bildar en helhet. I sin tur är det viktigt att indexet "hänger ihop" (reliabilitet), för att kunna förklara olika utfall samt att varje enskild fråga faktiskt har med saken att göra, att det teoretiska begreppet som är inbakat i indikatorn operationaliserats på lämpligt och trovärdigt vis. Esaiasson et al 2017.

IK-indikatorn

IK handlar – som redan berörts (se åter avsnittet Delstudiens två centrala begrepp och indikatorer) – om att stärka förmågan till organisations- och verksamhetsutveckling, om förmågan att förverkliga uppdraget. IK har använts som styrmodell för att identifiera vilka institutionella förutsättningar som kan underlätta för att agera i linje med framtagna mål eller för att hantera identifierade utmaningar.

IK som styrmodell är relevant för och normsättande i många verksamheter inom FN-systemet, inte minst kopplat till Agenda 2030 och förverkligandet av de globala målen.³⁹ Inom FN bygger IK-modellen vidare på föregångaren New public management (NPM), och på dess starka tilltro till rationalitet och effektivitet i styrningen. Premissen i NPM var ofta att verksamheter ska bedrivas kostnadsmedvetet och med allt effektivare användning av tillgängliga resurser samt därtill alltmer strategisk styrning.⁴⁰ I IK-modellen har väsentliga tillägg gjorts, både praktiska och normativa. Det kräver viss utredning av begreppet institutionell kapacitet.⁴¹

Begreppet institution har definierats på följande sätt:

Institutions consist of cognitive, normative, and regulative structures and activities that provide stability and meaning to social behaviour.⁴²

Det finns inga vattentäta skott mellan olika institutionella dimensioner, de överlappar varandra. I förlängningen av detta institutionsbegrepp har *institutionell kapacitet* definierats som en kontinuerligt utvecklande förmåga att omsätta kognitiva, normativa och regulativa strukturer, både i strategiskt tänkande och praktiska handlingar.⁴³ I grunden handlar IK om aktörers förmåga att i beslutsfattande, planering och genomförande av processer hantera de utmaningar som finns.⁴⁴ Det handlar också om förmåga att skapa en gemensam bild av mål, medel och förutsättningar för en verksamhet.⁴⁵ I bästa fall innefattar det även en förmåga att hantera det oförutsedda. Och till sist det kanske allra viktigaste, det som markerar den institutionella kapacitetens särdrag, förmågan att kunna ”byta spår” inom den gemensamma bild som etablerats. Förmågan att kunna reflektera kritiskt över det man gör och uppnår, utan att tappa fart eller fokus i förverkligandet, är nyckeln till institutionell kapacitetsutveckling. IK rymmer således – paradoxalt – en

---

39. Norell Bergendahl 2016.

40. Christensen & Lægheid 2001.

41. Notera att kapacitetsbyggande i allmänhet är ett bredare begrepp än institutionellt kapacitetsbyggande. Institutionell kapacitet är en precisering. En organisations verksamheter nyttjar en rad resurser, förmågor eller kapaciteter, från materiella och personella till organisatoriska och institutionella. Det är exempelvis möjligt att precisera materiell kapacitetsutveckling eller för den delen ekonomisk och kulturell kapacitetsutveckling. Magalhães et al 2002. Se också Conceptualizing Capacity Building 2015.

42. Scott 1995 s. 33.

43. Magalhães et al 2002.

44. Polk 2011.

45. Healey et al 2003.

förmåga att rationellt och effektivt följa en utlagd stig, men också när det behövs ha förmågan att bryta stigbundenheten med samma pondus.⁴⁶

Omvandlat till UHR:s utbytes- och stipendieprogram, innebär det att programmen ska bidra till genomförandet av Agenda 2030 genom IK bland involverade aktörer. Även om den institutionella kapaciteten måste stärkas på flera nivåer – samtidigt, samordnat och helst ömsesidigt – är det ofta på organisationsnivå den manifesteras och enklast kan mätas. I samverkan mellan organisationer i olika länder kan IK se olika ut i respektive organisation och land, varför utmaningen blir att överbrygga olikheterna och etablera en mellanorganisatorisk IK.⁴⁷ IK inom UHR:s utbytes- och stipendieprogram kan därför sammanfattas som ett lärande mellan människor och organisationer i olika länder. Det sker genom samarbete och rörlighet av exempelvis människor och idéer, kunskaper, erfarenheter och förmågor. Konkret kan det ske genom kärnverksamheter som fältstudier, praktikant- eller projektsamarbeten samt den kring- och stödverksamhet det genererar på lärosäten och organisationer i Sverige och samarbetsländerna.

Avslutningsvis kan slås fast – för att ringa in övergången mellan IK som begrepp och indikator – att IK skapas i mötet mellan individer. Det rymmer inte bara kunskaper och förmågor utan även mellanmänniska relationer. Det rymmer även en förmåga att strategiskt och praktiskt använda dessa *kunskaps- och relationsresurser* för att arbeta för och samtidigt förhålla sig kritiskt till målformuleringar och arbetsätt, både i konkret verksamhet och kopplat till Agenda 2030. Det är också viktigt att *mobilisera resurser*, så att det strategiska och praktiska tänkandet följs av lämpliga handlingar.

IK kan således sägas bestå av tre typer av resurser eller dimensioner:⁴⁸

- Relationella resurser
- Kunskapsresurser
- Mobiliseringsresurser

Relationella resurser – i enkäten kallas de för kontakter och samarbeten – är den första dimensionen som tas hänsyn till när IK undersöks. Relationella resurser skapas och utvecklas genom samarbete och i gemensamma processer.⁴⁹ Det handlar om att bygga förtroende, tillit och respekt eller ömsesidighet kollegor emellan. Det kan ske inom eller mellan organisationer. Tydliga relationer kan öka medvetenheten om den egna verksamhetens förutsättningar.

---

46. North 1990.

47. Förutom organisatorisk nivå kan (institutionell) kapacitet studeras på individ- eller systemnivå. På individuell nivå handlar kapacitetsutveckling (Human capacity development/Human resources development) om utvecklad förmåga, färdighet och skicklighet bland chefer och medarbetare, anställda eller frivilliga. Förmågan till kunskapsinhämtning, analysera och dra slutsatser, ändra eller vidga perspektivet, omvärdera eller anamma andra attityder, finna annorlunda lösningar på utmaningar illustrerar vad individuell kapacitetsutveckling kan innebära. Systemnivån öppnar för analys av olika organisatoriska sammanhang eller specifika mellanorganisatoriska relationer. Se vidare Domorenok, Graziano & Polverari 2021.

48. Healey et al 2003; Polk 2011.

49. Magalhães et al 2002.

Därigenom kan ömsesidiga beroenden mellan verksamheter lyftas fram. Ansvar och befogenheter kan klargöras och effektiviseras.⁵⁰

Kunskapsresurser – i enkäten kallas det för kunskapsbildning – inkluderar både formella och informella kunskaper. Formella kunskapsresurser kan röra sig om exempelvis direktiv och beslut, strategier och visioner. Informella kunskapsresurser är exempelvis uppfostran, kultur och värderingar. Kunskapen kan på detta sätt vara synlig och osynlig, systematiserad och inte systematiserad, teoretisk och erfarenhetsbaserad.⁵¹ Vissa kunskaper kan man läsa sig till, andra kräver upplevelser och egna erfarenheter. Människor påverkas hela tiden av nya kunskaper i mötet med andra.⁵² Om ramarna som formar människors sätt att tänka och agera är tydliga så underlättas strategisk inläring och kunskapsöverföring. För att skapa ett klimat som gör det möjligt att ta tillvara och utnyttja ett stort kunskapsutbud krävs det förståelse för var kunskapen kommer från, att kunskapsresurser inkluderas i strategier och policys samt att det finns en öppenhet för lärande.⁵³

För att relationella resurser och kunskapsresurser ska vara användbara och potentiellt nyttiga måste det finnas en förmåga att mobilisera både kunskapsbildning och samarbete, exempelvis för att kunna beskriva och utmana befintliga tillstånd, och i förlängningen mana till och driva igenom förändring.⁵⁴

Mobiliseringsresurser – i enkäten kallas det kompetenser och stödstrukturer – kan förstås antingen ur ett aktörsperspektiv eller ett strukturellt perspektiv. Aktörsperspektivet på mobilisering handlar om aktörens förmåga att utveckla processer för utveckling och lärande, att bygga förtroende hos andra aktörer och att skapa sammanhang för gemensamt agerande. Aktörer är individer, grupper av individer eller organisationer. Inom det strukturella perspektivet på mobilisering uppmärksammas aktörernas förmåga att utgå från de strukturella förutsättningarna, att läsa av den strukturella och institutionella dynamiken och att utnyttja de "möjlighetsfönster" till förändring som kan uppstå inom strukturerna. För att nå en förändring måste det finnas utrymme för aktörerna för att låta dem utforska och utveckla resurser för mobilisering.

Internationaliseringsindikatorn

Frågan om vad begreppet internationalisering innehåller och innebär är omfattande, vilket redan berörts (se åter avsnittet Delstudien två centrala begrepp och indikatorer). Produktionen och utbytet av kunskap i högre utbildning har länge haft internationell prägel.

När vi talar om internationalisering avses vanligtvis en form av internationalisering av utbildning och forskning som växt fram under det senaste seklet.⁵⁵ I botten finns en fredstanke, en strävan efter ömsesidig förståelse

---

50. Polk 2011.

51. Healey et al 2003.

52. Magalhães et al 2002.

53. Polk 2011.

54. Magalhães et al 2002.

55. Se Universitetskanslersämbetet 1974.

i samvaron mellan människor, länder och kulturer. Under efterkrigstiden har fredstanken utvidgats till att omfatta fler områden, fler organ och institutioner har bildats i en ny världsordning för att underlätta och mana till denna utveckling. Sedan 1980-talet har utvecklingen alltmer kommit att bli en viktig del i arbetet mot en hållbar utveckling, och en rad "agendor" har formulerats som vägledning för arbetet.⁵⁶ Agenda 2030 är den senaste, inom vilken sjutton globala mål har formulerats och ska ha genomförts senast 2030. Internationalisering inom högre utbildning och forskning har en självklar funktion i detta arbete, både som något önskvärt och nödvändigt.

[Det har kallats] mainstreaming av internationalisering: internationalisering är inte längre en separat del i ett lärosätets beslutsprocesser, riktlinjer eller strategi utan integreras i andra delar så som utbildning, forskning, personalförsörjning, ekonomi, och administration och stöd till studenter.⁵⁷

I dag ingår internationalisering som en av strategierna för att lärosätena ska ha hög kvalitet och relevans i sin verksamhet. En vanligt förekommande definition av internationalisering i högre utbildning lyder:

Internationalization of higher education is the process of integrating an international/intercultural dimension into the teaching, research and service elements of an institution.⁵⁸

Internationalisering av högre utbildning syftar även till att stärka det svenska samhället och arbetet för hållbar utveckling, såväl inom landet som globalt.⁵⁹ Centralt i detta arbete är samarbete och att nå ömsesidig nytta i utbildning, forskning och samverkan. Senast i raden av utredningar är den så kallade Internationaliseringsutredningen. I den beskrivs internationalisering så här:

Internationalisering och internationellt samarbete är inte ett självändamål utan är primärt metoder och verktyg för universitet och högskolor att nå ökad kvalitet och relevans i sin verksamhet, för att stärka det svenska samhällslivet i övrigt och bidra till hållbar utveckling nationellt och globalt. Internationalisering är också oftast en flervägsprocess som bygger på samarbete och ömsesidig nytta.⁶⁰

---

56. Se Klemenčič, 2017.

57. Hann & Teichler 2005, citerad i SOU 2018:3 s. 67.

58. Knight & International Association of Universities 2006, citerad i Zolfaghari, Shatar Sabran & Zolfaghari 2009, s. 2.

59. Även om utredningen fokuserar på verksamhet som genomförts tidigare kan det vara värt att nämna en ändring i högskolelagen som trädde i kraft den 1 juli 2021. Ändringen innebär en förskjutning från en betoning på "att främja förståelsen för andra länder och internationella förhållanden" till en starkare betoning på kvalitet och hållbar utveckling i utbildning och forskning. "Den samlade internationella verksamheten vid varje högskola ska dels stärka kvaliteten i högskolans utbildning och forskning, dels bidra nationellt och globalt till sådan hållbar utveckling som avses i första stycket." Högskolelagen 1 kap. 5§.

60. SOU 2018: 3 s. 70.

Detta har kallats för integrerad internationalisering, och innebär en kvalitativ precisering av internationaliseringen:

Integrerad internationalisering är ett åtagande att aktivt införa internationella och jämförande perspektiv i all utbildning, forskning och samverkan. Det formar lärosätets grundåskådning och värderingar och berör hela högskolans verksamhet. Det är viktigt att det omfattas av lärosätets ledning, styrningsstruktur, lärare och forskare, studenter och all stödverksamhet. Det är en institutionell nödvändighet, inte bara en önskvärd möjlighet.

Integrerad internationalisering påverkar inte bara all verksamhet på campus utan även lärosätets externa referensramar, partnerskap och relationer. Den globala omstöpnings av ekonomi, handel, forskning och kommunikation och de globala krafternas inverkan på lokal nivå, ökar dramatiskt behovet av integrerad internationalisering och motiven och syftet med att driva den.⁶¹

För att uppnå det krävs – enligt internationaliseringsutredningen – mer strategiskt tänkande och högre grad av engagemang från ledningen på många lärosäten, att varje lärosäte har en strategi som genomsyrar hela verksamheten. I förlängningen är det viktigt att denna lokala utmaning för det enskilda lärosätet länkas till ett tänkande om internationalisering på nationell nivå, mellan lärosäten och tillsammans med andra myndigheter. Där enskilda, delade och gemensamma strategier för internationalisering även ses i både nationellt och internationellt eller globalt ljus. Rent av är internationalisering inte längre ett mål i sig, utan mer en förutsättning för högre utbildning:

Internationalization of higher education is the top stage of international relations among universities and it is no longer regarded as a goal in itself, but as a means to improve the quality of education.⁶²

Däri finns många frågor vars svar inte alls är självklara. Inte minst globaliseringen väcker frågor, kring dess normerande funktion i allmänhet och kopplat till internationalisering av högre utbildning i synnerhet.⁶³ Frågan varje lärosäte bör ställa sig är om detta stämmer, är internationalisering önskvärd och nödvändig för vårt lärosäte. Om svaret är ja, kan nästa fråga vara om det finns ett och samma sätt för alla lärosäten att internationalisera sin verksamhet eller finns det olika möjligheter. Finns det kanske en poäng att finna en egen väg? Ska alla verksamheter på lärosätet genomsyras av internationalisering eller kan det praktiskt och organisatoriskt hanteras på olika sätt? På motsvarande finns det inte självklart hur arbetet med internationalisering av högre utbildning lämpligast organiseras på andra nivåer.⁶⁴

---

61. SOU 2018: 3 s. 68 (översättning ur Hudzik 2015).

62. Jibeen & Asad Khan 2015, s. 196.

63. Se exempelvis Ota 2018; Zolfaghari, Shatar Sabran & Zolfaghari 2009.

64. Se vidare de Wit 2015.

I sammanhanget lyfter internationaliseringsutredningen betydelsen av interkulturell kompetens, förmågan att arbeta och samverka i olika internationella miljöer.⁶⁵ Arbetet med interkulturell kompetens pågår kontinuerligt.

[Det är en] process utan en slutpunkt och att det därför är lika viktigt att lägga märke till hur man får nödvändig kunskap, förmåga och förhållningssätt som de faktiska delarna av interkulturell kompetens. Därför är kritisk reflektion en viktig del i utvecklingen av interkulturell kompetens.⁶⁶

I utredningens delbetänkande – *En strategisk agenda för internationalisering* – preciseras fyra övergripande motiv för ökad internationalisering av svenska lärosäten: akademiska, politiska, ekonomiska och kulturella.⁶⁷

Måttet som utvecklats i den här delstudien har endast applicerats på lärosätenas verksamhet i LP- och MFS-programmen. I index tas fasta på de fyra nämnda övergripande motiven, såsom de presenteras i internationaliseringsutredningen.⁶⁸ Med stöd även i slutbetänkandet konkretiserades dessa fyra delar i relation till lärosätenas kärnverksamheter: utbildning, forskning och samverkan.⁶⁹

Det första motivet – *akademiska motiv* – handlar om kvalitetsutveckling i utbildning och forskning. Det torde vara ett huvudmotiv. Det är avgörande för Sverige som kunskapsnation. Lika viktigt är det för enskilda lärosäten att kunna jämföra sin verksamhet med och lära av andra lärosätens verksamheter, för att inspireras, få kunskap och erfarenheter. Lärandet sker med fördel i samverkan. Samtidigt är det konkurrens om forskare, studenter och resurser.

Det andra motivet – *politiska motiv* – handlar övergripande om politiska system i olika länder, demokrati och ömsesidig påverkan. Det är i mångt och mycket kopplat till ett förändrat politiskt landskap. Det påverkar den nationella politiken i Sverige, och varje enskilt lärosäte måste orientera sig i detta landskap. Etablerade gränser suddas ut, geografiska gränser ritas om när nya samarbetsarenor etableras. Gränser mellan politikområden ändras. Svenska lärosätens verksamheter sätter avtryck i andra länder, och samtidigt blir dessa verksamheter del i svensk utrikespolitik. Indirekt representerar de Sverige, och bär med sig svenska värderingar, såsom mänskliga rättigheter, demokrati och hållbar utveckling. Åtminstone sett till utrikespolitikens praktiska utformning. Det har kopplingar även till diplomati och bistånds- och utvecklingspolitik.

Det tredje motivet – *ekonomiska motiv* – handlar om tillväxt och innovationskraft i den nationella ekonomin, och i den roll som lärosätena kan fylla i där. Det finns en global konkurrenssituation, där universitet och högskolor

---

65. I internationaliseringsutredningen kopplas internationalisering även till globalisering, som är ett besläktat fenomen och begrepp. Samtidigt finns betydande skillnader, inte minst normativa. Se SOU 2018: 3.

66. SOU 2018: 3 s. 66.

67. SOU 2018: 3. Indelningen i fyra motiv för internationalisering vilar på resonemang av de Wit 2002; Knight 2004.

68. SOU 2018: 3.

69. SOU 2018: 78.

på olika sätt kan främja näringslivsutveckling och kompetensförsörjning. För det enskilda lärosätet kan de ekonomiska drivkrafterna bli allt viktigare, inte minst för verksamhetsutveckling.

Det fjärde motivet – *kulturella (och sociala) motivet* – rymmer alltifrån språkliga förmågor till erfarenheter av samarbete i och med olika kulturella miljöer samt i slutänden individens personliga och yrkesmässiga utveckling. Internationaliseringsutredningen summerar de kulturella motiven så här:

Mobilitet bland studenter, forskare och annan personal skapar ökad förståelse mellan kulturer, nationer och världsdelar. Denna ömsesidiga förståelse bidrar även till en breddad och fördjupad Sverigebild utomlands och i förlängningen till potentiellt ökad handel, fred, säkerhet och kulturellt utbyte.⁷⁰

---

70. SOU 2018: 3 s. 82.

Bilaga 4: Enkätfrågor om institutionell kapacitetsutveckling

Här ges en kortfattad översikt över olika kategorier av frågor som ingick i enkäten och som handlade om institutionell kapacitetsutveckling.

Enkätfrågor som ligger till grund för indexvärdet för indikatorn

På alla frågorna ombads respondenterna att gradera bidraget till IK på följande skala:

I mycket hög grad – I ganska hög grad – I ganska låg grad – Inte alls – Vet inte

Frågorna är likadant formulerade för samtliga program. Endast programets namn skiljer dem åt, här kallat "Programverksamheten".

Dimension: Kontakter och samarbeten

Gradera följande aspekter kopplat till Programverksamhetens kontakter och samarbeten, oavsett hur du har svarat hittills i enkäten. Programverksamheten har bidragit till:

1. Nya eller fördjupade kontakter eller samarbeten
2. Utveckling av nya arbetsätt i internationellt samarbete
3. Att internationella kontakter eller samarbeten har kommit till nytta
4. Ökat engagemang för att arbeta med internationella samarbeten

Dimension: Kunskapsbildning

Gradera följande aspekter kopplat till kunskapsbildning hos era medarbetare. Projektet/fältstudien/praktiken eller Programverksamheten har bidragit till:

1. Kunskapsutveckling
2. Ett strategiskt arbete för spridning av tillägnad kunskap
3. Nyttan av kunskapsutveckling
4. Möjlighet att revidera uppsatta mål, strategier och arbetsätt
5. Arbete med de globala målen i Agenda 2030

Dimension: Kompetenser och stödstrukturer

Gradera följande aspekter kopplat till kompetenser bland medarbetarna och stödstrukturer inom organisationen. Programverksamheten har bidragit till:

1. Utvecklad interkulturell kompetens
2. Kompetens att planera och bedriva internationellt samarbete
3. Utvecklad kreativitet och nytänkande
4. Utvecklade stödstrukturer och rutiner som underlättar genomförande och måluppfyllelse
5. Incitament för engagemang

Konkretiseringsfrågor

För alla konkretiseringsfrågor fanns ett antal svarsalternativ och respondenterna ombads att kryssa för de alternativ som stämde bäst.

Dimension: Kontakter och samarbeten

1. Hur skulle du beskriva det internationella samarbetet inom projektet/fältstudien/praktiken?
2. Har Programverksamheten bidragit till ökat engagemang för att arbeta med internationella samarbeten?

Dimension: Kunskapsbildning

Vägvalsfråga: Har projektet/fältstudien/praktiken eller Programverksamheten bidragit till kunskapsutveckling hos medarbetarna? Ja – Nej – Vet inte

1. Välj max fem kunskapsområden där projektet/fältstudien/praktiken eller Programverksamheten har bidragit till kunskapsutveckling:
2. Vilka aktiviteter har förekommit för att sprida dessa kunskaper?
3. I vilka sammanhang sprids kunskaper?
4. Hur har dessa kunskaper bidragit till praktisk nytta i er organisation?
5. Har lärosätet utvecklat en övergripande strategi för Programverksamheten?
6. Är den övergripande strategin kopplad till de globala målen i Agenda 2030?

Dimension: Kompetenser och stödstrukturer

1. Hur har Programverksamheten bidragit till utvecklad interkulturell kompetens och samarbetsförmåga bland medarbetarna?
2. Vilka stödstrukturer och rutiner för att genomföra och administrera Programverksamheten har utvecklats?
3. Vilka incitament finns för engagemang att delta i Programverksamheten?

Övergripande fritextfråga (Max 700 tecken)

1. Beskriv vilka utvecklingsmöjligheter du ser avseende kontakter och samarbeten.
2. Beskriv vilka utvecklingsmöjligheter du ser avseende kunskapsbyggande och spridning av kunskap kopplat till projektet/fältstudien/praktiken eller Programverksamheten.
3. Beskriv vilka huvudsakliga utvecklingsmöjligheter du ser för kompetensutveckling samt stödstrukturer, rutiner och incitament i lärosätets administration av programmet.

Kontrollfråga för hela indikatorn

1. Sammantaget, i vilken grad anser du att arbetet med Programverksamheten har bidragit till att stärka den institutionella kapaciteten inom organisationen?

Bilaga 5: Enkätfrågor om internationalisering

Här ges en kortfattad översikt över de frågor som ingick i enkäten och som handlade om internationalisering specifikt.

Enkätfrågor som ligger till grund för indexvärdet för indikatorn

På alla frågorna ombads respondenterna att gradera bidraget till internationalisering på följande skala:

I mycket hög grad – I ganska hög grad – I ganska låg grad – Inte alls – Vet inte

1. I vilken grad anser du att Programverksamheten sammantaget har bidragit till lärosätets internationalisering utifrån de akademiska motiven?
2. I vilken grad anser du att Programverksamheten sammantaget har bidragit till lärosätets internationalisering utifrån de politiska motiven?
3. I vilken grad anser du att Programverksamheten sammantaget har bidragit till lärosätets internationalisering utifrån de ekonomiska motiven?
4. I vilken grad anser du att Programverksamheten sammantaget har bidragit till lärosätets internationalisering utifrån de kulturella motiven?

Efter varje sådan graderingsfråga fanns det också möjlighet att utveckla sitt svar med max 500 tecken.

Konkretiseringsfrågor

För alla konkretiseringsfrågor fanns ett antal svarsalternativ och respondenterna ombads att kryssa för de alternativ som stämmer bäst.

Akademiska motiv:

Har Programverksamheten bidragit till följande akademiska motiv för internationalisering:

1. Internationella dimensioner i utbildning, forskning eller samverkan (Exempelvis: Kunskaper om globala frågor eller förmågor att verka i internationella sammanhang.)
2. Föra in mer kunskap (Exempelvis: Nya kunskaper eller erfarenheter, kring hållbar utveckling, eller förhållanden och förutsättningar i andra länder.)
3. Institutionsutveckling (Exempelvis: Utveckling av kärnverksamhet eller tillgång till givande kontakter och nätverk.)
4. Profil och status (Exempelvis: Synlighet och deltagande genom internationellt samarbete och utbyte i FoU.)

5. Ökad kvalitet (Exempelvis: Utvecklad verksamhet till följd av ny kunskap, inspiration och erfarenhet från internationella kontakter och samarbeten.)
6. Internationell akademisk nivå (Exempelvis: Internationellt samarbete som kan leda till bättre resultat, ökat genomslag och effektivitet i FoU.)

Politiska motiv:

Har Programverksamheten bidragit till följande politiska motiv för internationalisering?

1. Utrikespolitik (Exempelvis: Kontakter och kunskapsutbyte som bidrar till stärkta svenska relationer med andra länder.)
2. Nationell säkerhet (Exempelvis: Kontakter och samarbeten som skapar band till andra länder, eller stärker förutsättningar för fred, säkerhet, demokrati och hållbar utveckling.)
3. Tekniskt bistånd (Exempelvis: Kunskapsutbyte kring tekniska lösningar, som bidrar till att nå de globala målen.)
4. Fred och ömsesidig förståelse genom samarbete (Exempelvis: Samarbete som medför utbyte av metoder och tankesätt, eller breddade perspektiv.)
5. Nationell och regional identitet (Exempelvis: Ökad kännedom om Sverige som kunskapsnation med stark kompetens kring hållbarhetsfrågor.)

Ekonomiska motiv:

Har Programverksamheten bidragit till följande ekonomiska motiv för internationalisering?

1. Tillväxt och konkurrenskraft (Exempelvis: Kontakter med aktörer utomlands ger värdefulla bidrag till utbildning, forskning och samverkan, som i sin tur kan attrahera internationella studenter.)
2. Arbetsmarknad (Exempelvis: Kunskaper, kompetens och kontaktnät som är efterfrågade på arbetsmarknaden.)
3. Nationell efterfrågan på utbildning (Exempelvis: Attraktiv utbildning för svenska studenter och svensk arbetsmarknad, genom möjlighet att skaffa relevanta kunskaper och erfarenhet av att verka i internationella sammanhang.)
4. Utbildning som handelsvara (Exempelvis: Attrahera fler internationella studenter, som kan bidra till lärosätets ekonomi samt till ökad kvalitet och internationell synlighet.)

Kulturella motiv:

Har Programverksamheten bidragit till följande kulturella motiv för internationalisering?

1. Kulturellt främjande (Exempelvis: Sprida kunskap och förståelse för olika kulturer och värderingar mellan länder.)
2. Personlig utveckling (Exempelvis: Personlig utveckling och interkulturell kompetens, som bland bidrar till förståelse och samarbete mellan kulturer, nationer och världsdelar.)

Övergripande fritextfråga (Max 700 tecken)

1. Beskriv vilka huvudsakliga utvecklingsmöjligheter du ser för Programverksamhetens bidrag till lärosätets internationaliseringsarbete.

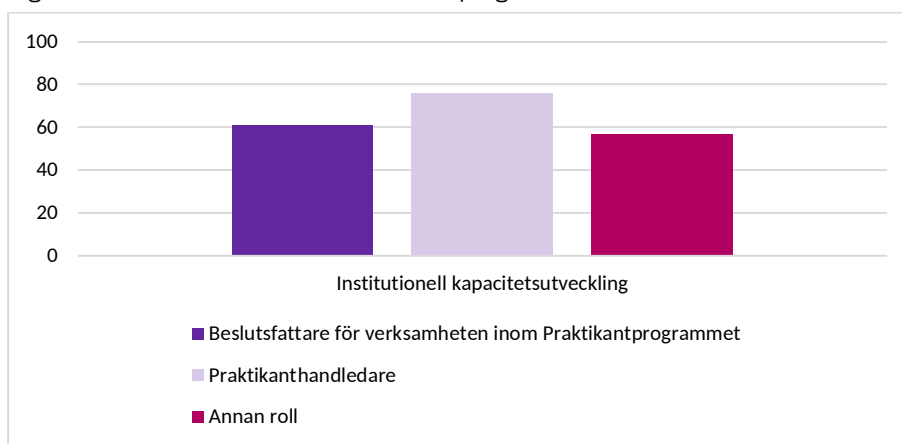
Kontrollfråga för hela indikatorn

1. Sammantaget, i vilken grad anser du att Programverksamheten har bidragit till lärosätets internationaliseringsarbete?

Bilaga 6: Utfall för olika respondentgrupper inom programmen

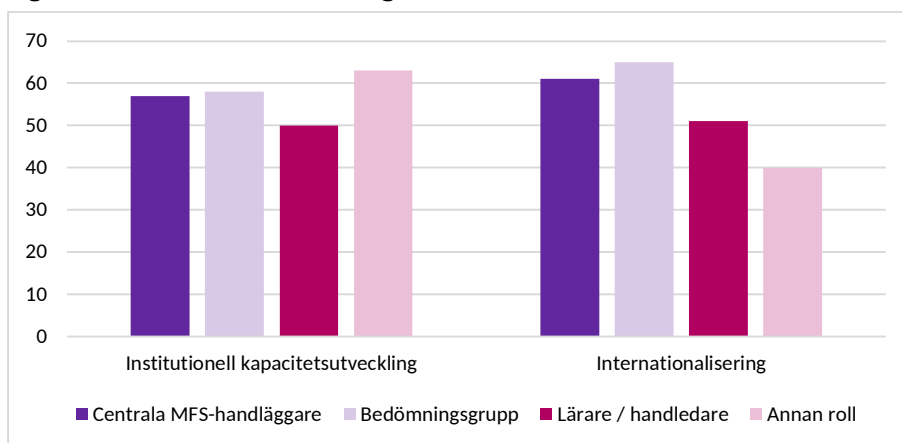
I denna bilaga återfinns tre figurer som återger utfallet för olika respondentgrupper inom de tre programmen. Figurerna finns med som underlag i resultatredovisningen, varför de redovisas här i sin helhet.

Figur 12: IK utifrån olika roller i Praktikantprogrammet

Enligt fritextsvaren preciserade två personer en "annan roll", nämligen: samordnare av verksamheten och Internationell programchef.

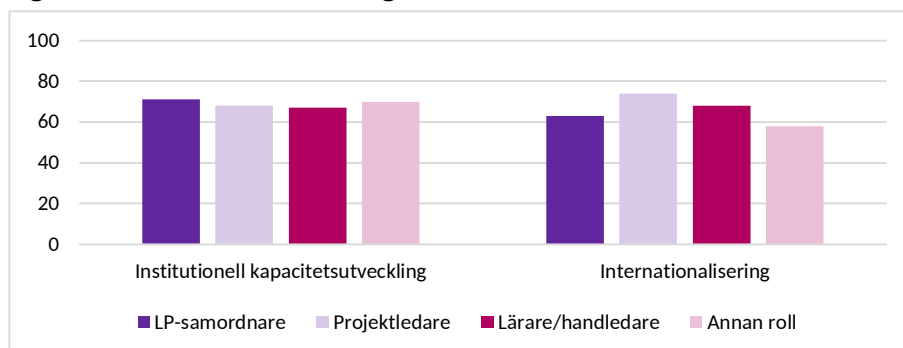
Figur 13: IK och internationalisering utifrån olika roller i MFS

Enligt fritextsvaren preciserade sju personer en "annan roll". Rollerna varierade men hälften uppgav något slags koordinerande roll, som internationell

koordinator. Övriga uppgav till exempel programansvarig och tidigare uppdrag inom programverksamheten.

Figur 14: IK och internationalisering utifrån olika roller i LP⁷¹

Enligt fritextsvaren preciserade vissa av dem som valde kategorin "annan roll". Flertalet angav där att de var internationell koordinator eller kontaktperson, men det förekom även ett par före detta LP-samordnare, avdelningschefer och personer med akademiska ledarroller.

71. Obs. Här har tre svarkategorier uteslutits: projektmedarbetare (3 st.), Prefekt (2 st.) Ämnesansvarig (4 st.). Dels på grund av mycket begränsat antal, dels på grund av att vissa även svarat att de representerade någon av de andra kategorierna.

Utbildning, utbyte, utveckling – för alla som vill vidare

UHR är en statlig myndighet med flera uppdrag inom utbildningsområdet. Myndigheten finns i Stockholm och i Visby.

UHR:s fem huvudsakliga ansvarsområden:

- Information inför högskolestudier, ansvar för högskoleprovet, ta fram regelverk och samordna antagningen till högskolan.
- Utveckla och förvalta IT-system och e-tjänster åt utbildningssektorn.
- Förmedla internationella utbyten och kompetensutveckling för hela utbildningskedjan.
- Bedöma utländska utbildningar.
- Främjande uppgifter och analyser av frågor inom UHR:s ansvarsområde.